

Stenogrammid

XIII Riigikogu, V Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 16.05.2017, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:06 Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise prioriteetid" arutelu

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärku 15. töonädala teisipäevast istungit. Tavapäraselt on istungi alguses võimalik üle anda arupärimisi ja seaduseelnõusid. Palun, Valdo Randpere! Kordan üleskutset. Valdo Randpere, on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Vestluste kõmin on natuke liiga tugev, jätame need vestlused kuluaaridesse. Palun!

10:01 Valdo Randpere

Tee saal vaikseks, siis saan rääkida. (Juhataja helistab kella.) Annan Reformierakonna fraktsiooni nimel üle töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis käsitleb valveaega. Õiguskomisjonis ja saalis oli hiljuti menetluses töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille üheks keskseks punktiks oli valveaja tingimuste muutmine, aga lõppkokkuvõttes hääletati need punktid viimasel hetkel mingil põhjusel välja. Kuna tegemist on muudatusega, mida eriti IT-sektor on väga palavalt oodanud ja mida ta vajab oma tegemiste efektiiviseerimiseks, siis teeme uue seaduseelnõu esitamise katse. Me teeme ettepaneku, et võiks tööseadustes kehtestada reguleeritud valveaja üldregulatsiooni erinormi, mis näeks ette kohustuse tagada töötajale igapäevane ja iganädalane puhkeaeg, kui olulist piirangut tööandja jaoks ei kohaldata tingimusel, kui töötajaga sõlmitud töölepingus või kollektiivlepingus on kokku lepitud valveaja kasutamises üksnes edasilükkamatute tööde tegemiseks ning seda lisatingimusel, et valveaja kestus 28-kalendripäevase ajavahemiku kohta ei ületa 130 tundi ja puhkeaja osas töötaja kahjuks kõrvalikaldumine ei kahjusta töötaja tervist ega ohutust. Aitäh!

10:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Helmen Kütt, palun!

10:03 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Head külalised! Sotsiaalkomisjon algatab töövõimetoetuse seaduse muutmise ja sellega seonduvate teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud eelnõuga kõrvaldatakse kitsaskohad töövõimetoetuse maksmisel. Eelnõuga muudetakse töövõimetoetuse ettemakse tegemise tingimusi, et vältida töövõimetuspensioni maksmiselt töövõimetoetuse maksmisele üleminekul sissetulekute puudumise perioodi tekkimist isikust olenemata põhjustel. Samuti korrastatakse töövõimetoetuse maksmise tingimusi, et soodustada osalise töövõimega isikul hariduse omandamist, vältida töövõimetoetuse ebaõiglast vähendamist ning tagada töövõimetoetuse saamine ka siis, kui isik on haiglaravil ega saa täita töövõimetoetuse saamiseks vajalikke tingimusi. Samuti muudetakse teisi seadusi, et muuta puude tuvastamise tingimusi ja hambaravihüvitise maksmist. Tänan!

10:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt võtab juhatus need menetlusse. Nüüd teeme palun kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 83 Riigikogu liiget.

1. 10:06 Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise prioriteetid" arutelu

10:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Täna on Riigikogu istungi esimene ja ühtlasi ainus päevakorrapunkt olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise prioriteetid" arutelu. Lubage mul enne selle päevakorrapunkti juurde asumist lühidalt tutvustada menetlemise korda. Kõigepealt on peaminister Jüri Ratase ettekanne, mis kestab kuni 30 minutit. Ettekandele järgnevad küsimused ja vastused, mis kestavad kuni 60 minutit. Seejärel on Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Toomas Vitsuti ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit. Ettekandele järgnevad küsimused ja vastused, mis kestavad kuni 30 minutit. Iga Riigikogu liige võib esitada kummalegi ettekandjale ühe suulise küsimuse. Pärast seda toimuvad läbirääkimised. Head kolleegid, läbirääkimised pole veel alanud! Läbirääkimiste käigus saavad sõna võtta Riigikogu liikmed ning komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Euroopa Liidu asjade komisjoni palvel esinevad esmalt fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta. Euroopa Liidu asjade komisjon on esitanud ka päevakorra pikendamise taotluse, kuid selle juurde tuleme, nagu tavaliselt, pisut hiljem tagasi. Nüüd ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli peaminister Jüri Ratase.

10:07 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Auväärt Riigikogu liikmed! Suursaadikud! Head külalised! Auväärt eurooplased! Euroopa Liidu suurim teene meie maailmajao riikide ja rahvaste ees on see, et Euroopas pole enam olnud sõda. Seetõttu pälvis ka Euroopa Liit mõne aasta eest Nobeli rahupreemia. Eesti on kuulunud Euroopa ühisperre 13 aastat ning me väärtustame seda kõrgelt. Peaaegu neli viiendikku Eesti elanikest toetab kuulumist Euroopa Liitu.

Eesti eesistumise alguseni on jäänud 46 päeva. Paljudele inimestele Tallinnas ja Brüsselis on need väga pingelised 1104 tundi, kuid me oleme eesistumiseks valmis. Meie sihid on seatud, enam kui 1700 töögrupi kohtumist planeeritud, 265 üritust ette valmistatud, 318 andekat inimest tööle võetud ning rohkem kui 500 toimetust lauale tõstetud. Põhjalik ettevalmistus tähendab loodetavasti, et mingid sündmused ei taba meid ootamatult. Täna kõik inimesi, kes on sellesse panustanud, sh siin auväärses Riigikogu saalis olevaid Riigikogu liikmeid, kelle igakülgset tuge tunneme kindlasti ka edaspidi. Meie eesistumise olulisemad sisulised teemad ja tegevused on hetkel paigas. Tahan aga alustada millestki muust. Meie prioriteetid on hoolikalt läbi kaalutud ja arutatud, iga algatus ja üritus pikalt analüüsitud. Selles nimekirjas pole ainsatki ebaolulist asja. Neist tähtsaim on see, et Euroopa püsiks tugev ja ühtne. Nagu ütles hiljuti Donald Tusk: "Euroopa kui poliitiline ühendus on kas ühtne või ei ole teda üldse."

Meie eesistumise moto on "Ühtsus tasakaalu kaudu". Eestlastele meeldib märkidesse ja tunnuslausetesse suhtuda väikese irooniaga. Kuid need kolm sõna võtavad kokku meie eesistumise tähtsaima ülesande: aitame Euroopal ühte hoida ja hoolitseme, et keegi ei tunneks ennast kõrvale- ega mahajäetuna.

Ühtne olemine ja ühtsena tegutsemine ei ole pelgalt loosung, selle deklareerimisest ei piisa. Ühtsus nõuab tööd, kompromisse, head tahet, mõnikord enda uhkuse alla neelamist või rasket selgitustööd. Just see ühisosa ja tasakaalupunkti otsimine on eesistuja roll: balansseerida õiglaselt uut ja traditsioonilist, riskantset ja turvalist, majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonda, suurt ja väikest, põhja ja lõunat, ida ja lään. Tasakaalustava jõuna peame ennekõike olema head kuulajad. Oluline on kokku leppida, mis on 27 liikmesriigiga Euroopa Liidu ühtsuse ja tegutsemisvõime lakmustest. Me võtame tasakaalustaja rolli hea meelega enda kanda. Otsustusvõimeline Euroopa Liit on meie kõigi huvides. Me ei soovi kunagi tagasi poolitatud ja lõhestunud, üksteise vastu pöördunud Euroopat.

Auväärt rahvasaadikud! Künikute, populistide ja viimsepäevakuulutajate meelehärmiks on Euroopa endiselt hea tervise juures. Ühendkuningriigi referendumile järgnenud šokk ja sisekaemus tõid esmalt kaasa Bratislava tippkohtumise ning seejärel Rooma deklaratsiooni. Enese taasleidmise protsess näitas, kui tugev on Euroopa vundament ning koostöösoov. Me mitte ainult ei pea olema ühtsed, vaid me ka tahame seda olla. Kõigi katsumuste kiuste sooviks Eesti iseseisvusmanifesti sõnadega öelda: "Euroopa, sa seisad lootusrikka tuleviku lävel."

Olen uhke Rooma deklaratsiooni sünni üle ning selle üle, mis seal kirjas on. See on avaldus liidult, kes ei karda olla maailmale avatud ning soovib koos saavutatut hoida ja arendada. Paavst Franciscus ütles tol üleval päeval, et Euroopa Liit on suurem kui selle osade summa ning et ühtsus ei tähenda erinevuste puudumist, vaid nende kooskõla. "Käes on aeg olla arukas, aeg teha kindlaks, mis on meile olemuslikult oluline, ning sellele edasi ehitada," lausus paavst Franciscus. Just seda oleme teinud. Võime rahul olla, et sellel Euroopa tulevikku suunaval paberil on kirjas meile oluline: julgeoleku, turvalisuse ja naabruse tähtsus, vajadus arendada lõpuni Euroopa majandusruum koos vajalike ühendustega, aga ka kartmatus tegelda kiirest tehnoloogilisest muutusest tulenevate võimaluste ja ohtudega.

Meie ühtsuse ja otsusekindluse proovikivi on see, kui hästi me suudame väljaöeldu ellu viia. Eesti eesistumine on osa pikemast teekonnast ning meie neli prioriteeti on kantud Bratislava ja Rooma vaimust. Meie juhtmõtted on: avatud ja uuendusmeelse majandusega Euroopa, turvaline ja kaitstud Euroopa, digitaalne Euroopa ja andmete vaba liikumine, kaasav ja kestlik Euroopa.

Austatud Riigikogu liikmed! Meie prioriteet on avatud ja uuendusmeelse majandusega Euroopa. Euroopa Liit ei tähenda üksnes majandust, kuid ilma tugeva majanduseta oleks teda ka raske ette kujutada. Neljale põhivabadusele tuginev vundament teeb võimalikuks meie põllumajanduspoliitika ja struktuurifondid, noorte tööpuudusega võitlemise, piiri- ja looduskaitse ning väga sügava ja mitmekesise koostöö. See teeb võimalikuks kõik selle, mida me Euroopas ootame: rahu, turvalisuse ja heaolu.

Euroopa majandus peab olema avatud ja uuendusmeelne, ta peab olema avatud muutustele, uutele võimalustele ja värskele ideele. 500 miljonit tarbijat ühendav siseturg on üks Euroopa suurimad saavutusi. Oleme oma piirid avanud teiste liikmesriikide kaupadele, teenustele, kapitalile ja inimestele. Ühine turg ei ole aga siiani valmis ning suur osa Euroopa majanduse potentsiaalidest on veel kasutamata. Teenustesektoris luuakse peaaegu 90% uutest töökohtadest. On eriti oluline, et neid oleks lihtne luua ning ettevõtetele oleks võimalik takistusteta kasvada. Selleks tegeleme Euroopa teenuste e-kaardi ettevalmistamisega, reguleeritud kutsealade küsimusega ning Euroopa Liidu äriühinguõiguse reformimisega. Soovime, et kui Eesti arhitektid tulevikus projekteerivad näiteks Milanosse uut ooperimaja, siis teeksid Eesti ja Itaalia ametnikud ära vajaliku bürokraatliku taustatöö, et sama projektiga tegeleva Poola ehitusinseneri kvalifikatsiooni tunnustaks ka kohapealsed asutused, et Milanosse koliv liri perefirma saaks hakata uues ooperihoones kohvikut pidama ning end ilma vaevata Itaalia registrisse kanda ning kui ooperimaja kuulsaid küpsiseid hakatakse eksportima Jaapanisse ja Lõuna-Ameerikasse, siis saaks seda teha juba uute vabakaubanduslepingute alusel.

Ettevõtted tekivad ja on edukad, kui nende tegevuskeskkond on lihtne, ennustatav ja toetav. Reeglina on vaja ka raha. Iseäranis oluline on see väikeste ettevõtete puhul, kellel on tihti keeruline finantseerimist saada. Olukorda aitab leevendada Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond, mis toetab nii era- kui ka avaliku sektori investeeringuid ning teeb lihtsamaks välisinvesteeringud. Hea ettevõtluskeskkonna üks osa on õiglane konkurents. Ausatel ettevõtetele on raske võistelda maksudest kõrvalehoidjatega. Seepärast tegeleme eesistujana piiriülese käibemaksusüsteemi parendamise, finantsnõustajatele reeglite kehtestamise ja liikmesriikide maksuametite koostöö tõhustamisega. Kuna maksukonkurents on rahvusvaheline, tuleb koostööst keelduvad riigid, maksuparadiisid, panna musta nimekirja. Majandusteema lõpetuseks rõhutan veel üht aspekti, millel on nii ettevõtjale kui ka tarbijale suur mõju. See on energeetika. Euroopa energiasüsteem peab muutuma arukamaks, puhtamaks ja soodsamaks. Alates juulist on meie vedada mahukas puhta energia pakett, mis tegeleb energialiidu kõigi olulisemate tahkudega. Taastuvenergia, elektrituru toimimise ja energiasäästu teemadel kokku leppida pole lihtne, kuid me vajame kiireid lahendusi. Ilma Euroopa ühtse energiapolitiika ja energiaturuta on raske teostada meie soovi olla Venemaa energiasüsteemist lahutatud ja täielikult ühendatud Euroopaga.

Head ametikaaslased! Meie teine prioriteet on turvaline ja kaitstud Euroopa. Poliitikutele meeldib korrata, et asi on alati majanduses. See on rahulike aegade loosung, siis, kui ajalugu on hetkeks puhkepausil ja rahu tundub igavene. Ajalugu on Euroopa alus ja parim õpetaja. Euroopa Liit algas enam

kui 60 aastat tagasi rahuprojektina ning nüüd on julgeolek ja turvalisus taas päevakorra tipus. Oleme maailmale avatud, kuid meie kodu peab olema kaitstud ja turvaline.

Meie turvalisus ei sõltu ainult koduõuest, vaid ka mujal maailmas toimuvast ja meie veenvusest rahvusvahelisel areenil. Meile on endiselt tähtis Euroopa Liidu välispoliitiline tugevus ja ühtsus.

Eesistujana toetame Federica Mogherinit Euroopa välis- ja julgeolekupoliitika elluviimisel.

Euroopa peab kaitstes enam tegema ning oma kaitsevõimet parandama. Mul on hea meel, et seda tõdemust on kosta järjest enamatest Euroopa pealinnadest. Kaitsevõimesse tuleb rohkem investeerida, sest tühi kott ei seisa püsti. Samamoodi on oluline tihedam kaitsealane koostöö ja kokkulepe, kuidas ühiselt rahastada Euroopa Liidu sõjalisi operatsioone. NATO ning tihedad sidemed Ameerika Ühendriikidega jäävad meile ülioluliseks. Seda vajalikum on, et Euroopa oleks tulevikus senisest tugevam partner. Ka Suurbritannia jääb meile selles väga lähedaseks.

Kuid ohud ei ole alati sõjalised. Et Schengeni ala oleks turvaline ning Euroopas saaks vabalt liikuda, peab Euroopa Liidu välispiir olema kindel ning nii isikud kui ka kaubad paremini kontrollitud. Kurjategijatel ei tohi olla võimalik ühest liikmesriigist teise liikudes oma minevikku varjata. Õiguskaitseorganitel peab olema sobiv õigustik ning õige tööriistakast, et teha koostööd ja vahetada andmeid. Selleks ehitame üles mitu põhjalikku ühist andmebaasi, sh piiriületuste, reisilubade ja tagasisaatmisotsuste kohta. Seejuures on hädavajalik, et need andmebaasid omavahel suhtleksid ja info riikide vahel liiguks. Ükski terrorist ega kurjategija ei tohi jääda tabamata sellepärast, et me ei suuda omavahel koostööd teha. Ma ei taha nimetada rännet ohuks, aga me teame, et see tõi Euroopas kaasa poliitilise kriisi, mis vajab lahendamist. Süürias toimuv on tragöödia. Meil on kohustus aidata inimesi, kes põgenevad sõja ja inimõiguste räige rikkumise eest. Neil pole valikut ja Euroopasse saabunute puhul ei ole ka meil praegusest teistsugust valikut, isegi kui me saame palju teha väljaspool Euroopat. Me ei pea aitama mitte sellepärast, et oleme eurooplased, vaid sellepärast, et oleme inimesed. Suure põgenikevooga toimetulek ei ole aga lihtne ning nõuab läbimõeldud poliitikat. Siinkohal tasub meenutada meie eesistumise motot: rändekriisi ei lahenda ükski riik üksi, me peame koos panustama. Tuleb leida tasakaal iga päev põgenike saabumisega silmitsi seisvate riikide ja nende riikide kohustuste vahel, kes peavad panustama muud moodi.

Rändekriis tõestab, et Euroopa ei saa ignoreerida tema piiridest kaugemal toimuvat. Pikaajaliseks lahenduseks on vaja, et põgenike päritoluriikide olukord paraneks ja inimkaubitsejate tegutsemine muutuks võimatuks. Me näeme selle nimel rändepartnerluse raames kõvasti vaeva. Tänu sellele on näiteks Liibüa inimkaubitsejate pääs Itaaliasse nüüdseks oluliselt raskem.

Euroopa Liidu huvides on, et meie lähiümbruses oleks rahu ja inimestel hea elada. Idapartnerlus on meile oluline. Ukraina, Moldova, Aserbaidžaan, Armeenia, Valgevene ja Georgia peavad tundma liidu igakülgset toetust. 24. novembril toimuval idapartnerluse tippkohtumisel tuleb pakkuda käegakatsutavaid tulemusi partnerriikidele, nende kodanikele ja ettevõtetele.

Kuigi Euroopa Liidu välispoliitika ei ole Eesti vedada, rõhutan veel kord, et Euroopa Liidu ühtsus on meie kõige olulisem välispoliitiline tööriist. See käib ka Euroopa Liidu suhete kohta Venemaaga. Euroopa Liit on võtnud ühtse ja põhimõttelise seisukoha käitumise suhtes, mis rikub rahvusvahelist õiguskorda. Venemaa pole oma käitumist muutnud ega oma kohustusi täitnud ja konflikt Ukrainas jätkub. Seega peab jätkuma ka Euroopa Liidu poliitika Venemaa suunal. See rajaneb välisministrite kokkulepitud viiel põhimõttel, millest kõige olulisem on Minski lepete täielik täitmine.

Head kuulajad! Meie kolmas prioriteet on digitaalne Euroopa ja andmete vaba liikumine. Ilmselt ei üllata kedagi, et see on meie üks prioriteete. Rääkides Euroopa ametikaaslastega, tundub Eesti IT-mainet olevat nii tugev, et meilt oodatakse kuue kuuga e-Euroopa valmis tegemist. Peame jääma realistlikuks, kuid meil on tõepoolest mahukas ning Euroopa tulevikule ülioluline digiprogramm.

Ühtse e-turu loomine lubab tuua Euroopa majandusse enam kui 400 lisamiljardit aastas ning luua sadu tuhandeid uusi töökohti. Euroopa peab tegutsema, et mitte jääda muust kiirelt arenevast maailmast maha. Ka Eesti edumaa kahaneb, kui me intensiivselt pedaalidele ei vajuta.

Kui digitaalse ühtse turu pakett on meie digiprogrammi süda, siis lisaks vaatame kõike eesistumise ajal tehtavat läbi binaarsete prillide, sest ehk saab midagi infotehnoloogiliste lahenduste abil teha nutikamalt ja paremini. Infotehnoloogia ei ole asi iseeneses, vaid tänapäevase ühiskonna osa ja eesmärkide saavutamise vahend. Internet ja digitooristad on juba muutnud ja muudavad ka edaspidi töötamist, puhkamist, suhtlust pere ja sõpradega ning hobisid.

Digitaalse ühiskonna toimimisel on selged eeldused. Üks neist on andmete vaba liikumine. Kui Euroopa Liidus saavad piiranguteta liikuda inimesed, kaubad, teenused ja kapital, peavad sama tegema ka

andmed ja informatsioon. Meie kutsume seda viiendaks põhivabaduseks. Toimiva digitaalse siseturu loomiseks tuleb veel väga palju teha, sh ootame komisjonilt hiljemalt sügisel andmete vaba liikumise algatust. Arutluse all olev Euroopa elektroonilise side seadustik loob aluse andmete vabale liikumisele, samuti kiirele, kvaliteetsele ja piiriüleselt kättesaadavale internetiühendusele.

Iga eestlane on vähemalt korra vihanud, kui ta ei ole saanud reisil olles vaadata eestikeelseid korvpalli- või suusaülekandeid või kui tal ei ole õnnestunud internetist tellida meeldima hakanud talvekampsunit. See ei pea nii olema. Pariisi poes ei küsita hispaanlaselt teistsugust hinda kui kohalikult elanikult. Piiriülese e-kaubanduse ja e-teenuste arendamisest saab konkreetset käegakatsutavat kasu nii ettevõtja kui ka tarbija. Peale geoblokeerimise lõpetamise tegelemise sellega, et tarbija õigused ja garantiid oleksid ühesugused, ükskõik millises riigis ta oma e-ostu teeb. Ajakohastamist vajab ka piiriülene e-käibemaksu süsteem ning e-raamatute ja e-ajakirjade maksustamine.

Teine inimeste igapäevaelu otseselt puudutav suurem algatus on autoriõiguse reform. Enamik meist loeb *online*-uudiseid, vaatab Youtube'i videoid või järelvaatab telesaateid. Kümme aastat tagasi me seda ei teinud. Selle reformi elluviimine aitab seadused elule järele ning teeb rahvusringhäälingu programmi kättesaadavaks kõikjal Euroopas.

Oleme Eestis õigusega uhked, et siin on lihtne interneti vahendusel asju ajada. Meil on kogemus, mida jagada, ning me loodame, et kogu Euroopa on valmis kaasa mõtlema, kuidas muuta e-valitsemine reaalsuseks. Soovime need arutelud vormida Tallinna deklaratsiooniks, mis meie eesistumist meenutama jääks. Praktilisi samme plaanime paralleelselt astuda e-tervise ja e-õiguse valdkonnas. Meie entusiasm digiteemal on kõigile teada, kuid kõik riigid seda samal määral ei jaga. Ka see on mõistetav. Suured muutused toovad alati kaasa hirne ja probleeme. Kellelgi on oht jääda kaotajaks. Me teame oma kogemusest, et küberjulgeolekus ja privaatsuses on riskid olemas. Me võtame neid muresid tõsiselt. Digiteemadel jõudsalt edasiliikumiseks tuleb tõstatatud küsimustele anda veenvad vastused. Ma usun, et Euroopa on käiguvahetuseks valmis. Üks selgeid signaale on see, et septembris tulevad Euroopa Liidu valitsusjuhid ja riigipead Tallinnasse Euroopa digitaalset tulevikku arutama. Koos vaatame mitte ainult homsesse või ülehomsesse, vaid ka viie, kümne ja viiekümne aasta kaugusele. Head inimesed! Meie neljas prioriteet on kaasav ja kestlik Euroopa. Majanduse ja tehnoloogia arengut vastandatakse tihtipeale inimlikkusele ja keskkonnale. See pole õige ning Euroopas õnneks mitte tõsi. Inimese ja looduse väärtustamine pole siinkandis luksus, vaid põhimõte, millega alati arvestame. Oleme selle poolest maailmas üsna unikaalsed.

Eesti eesistumise prioriteete ei saa tähtsuse järgi ritta panna, kuid minu arvates on kaasav ja kestlik Euroopa samasugune kõike läbiv joon nagu meie digiteemad. Meile on oluline, et Euroopa on rahus iseenda ja teistega, ilus, vaba, jõukas ja turvaline. Me soovime, et Euroopa on selline kõigi jaoks ja mitte ainult nüüd, vaid ka tulevikus.

Euroopa Liit on alati tähendanud võrdseid võimalusi, olgu tööl või ühiskonnaelus osalemisel.

Eesistujana keskendume näiteks sellele, et teise riiki lähetatud töötajaid kohalike töötajatega võrreldes õiglaselt koheldaks, erivajadustega inimesi tehnoloogia abil ühiskonnale lähemale toodaks ning nende ligipääsu toodetele ja teenustele parandataks ning pere- ja tööelu ühitamine lihtsamaks muutuks.

Teame, et koos tehnoloogia arenemisega muutub ka töö tegemine. See toob kaasa huvitavaid võimalusi, alates digitaalsetest nomaadidest eBays ja Etsys kuni kudumeid müüvate memmedeni. Inimesed saavad neist muutustest kasu vaid siis, kui nad on nendeks valmis ja kui neil on olemas vajalikud oskused ning ka seadused uut reaalsust arvestavad. Eriti tähtis on see noorte puhul, kellele muudab õppimise ja töökoha leidmise loodetavasti lihtsamaks Europassi veebiplatvorm. Olukorras, kus tööd leida ei ole lihtne, annab vabatahtlik töö väärtuslikku kogemust ja kasuliku täienduse elulookirjeldusele. Euroopa solidaarsuskorpus viib kokku vabatahtlike otsijad ja noored, kes soovivad vabatahtlikuna töötada. See on justkui Euroopa Liidu versioon Eesti iduettevõttest.

Meil ei ole üleliigseid inimesi. Kõigil on õigus olla hoitud, teha tööd, veeta aega perega, elada täiel rinnal ja ühiskonda panustada. Suur osa meie rahulolust eluga sõltub aga keskkonnast. Peame elama loodust vähem koormates. Seda pole vaja mitte ainult meie vaimse ja füüsilise tervise huvides, kuigi juba see peaks olema piisav argument, vaid ka ratsionaalsetel põhjustel. Ülekoormatud ja rikutud ökosüsteemid tähendavad otsest ohtu meie põllumajandusele, tööstusele, energiatootmisele – kogu majandusele.

Tasakaalu leidmine looduse ja majanduse vahel pole mitte ainult võimalik, vaid hädavajalik. Eesistujana on meil kaks suurt teemat, kus otsime seda tasakaalu koos teiste liikmesriikidega: Euroopa Liidu kliima- ja jäätmepoliitika. 99,9% maailma klimatoloogidest on veendunud ...

Kas ma tohin paluda kaks minutit lisaaega?

10:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Kaks minutit juurde.

10:07 Peaminister Jüri Ratas

... et inimtekkelised kliimamuutused on reaalsus. Me võtame Pariisi kliimakokkuleppe elluviimist tõsiselt. Selleks reformime Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi, vähendame CO₂ heidet eri sektorites ning tegeleme maakasutuse ja metsanduse panusega kliimamuutustesse. Peale kliimamuutuste kiiruse ja tagajärgede vähendamise toob see boonusena kaasa ka puhtama õhu. Konkurentsivõimeline majandus ei pea olema ainult vähem energiamahukas, vaid säästma kõiki ressursse. Prügi on raiskamise nähtav sümptom, mis ühtlasi ohustab loomi ja hävitab elukeskkonda. Peame oma tootmist ja tarbimist kujundama nii, et jäätmeid tekiks vähem ning neid saaks uuesti kasutusse võtta. See ambitsioonikas ülesanne väljendub ka Euroopa Liidu jäätmepaketis. Kallid kaaseurooplased! Meil on nende kuue kuu jooksul võimalik Euroopa inimeste elu käegakatsutavalt paremaks muuta. Kahjuks langeb sellesse aega ka üks nukker sündmus: algavad läbirääkimised Ühendkuningriigi lahkumise üle. See on kurb, sest Ühendkuningriik on Eesti kauaaegne partner, liitlane ja mõttekaaslane. Kuid nagu britid ise ütlevad, juba mahapillatud piima pärast ei ole mõtet enam pisaraid valada. Peame arvestama, et läbirääkimised toimuvad meie eesistumise ajal ning need mõjutavad seda keskkonda, kus me tegutseme. Kuid Brexit ei ole meie eesistumise peateema ega prioriteet. Meil on selles protsessis oma roll, aga igapäevane töö on siin komisjoni õlul. Ma tõin esile meie eesistumise põhiteemad sünkroonis Bratislava teekaardi ja Rooma deklaratsiooniga. See ei tähenda, et Eesti võtab üle ainult selle, millega Euroopa Liit juba tegeleb. Euroopa Liit on aastaid tegelnud Eestile oluliste teemadega. Meilgi on olnud oma roll nende teemade lauale toomisel ja seal hoidmisel. Rooma deklaratsioon ei ole esimene ega viimane Euroopa Liidu dokument, millelt võib leida eestlaste näpupalgi. Ma tänan!

10:39 Aseesimees Enn Eesmaa

Tunnipikkuse küsimuste ja vastuste vooru avab Andres Herkel.

10:40 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Aitäh, peaminister, ettekande eest! Pool lehekülge jäi teil ette lugemata, aga minu arvates on küsimuste küsimus see, kuidas eesistumisel joonistub välja Eesti nägu. Siin olen ma pehmelt öeldes natuke nõutu. Tugevat diginägu hägustab e-valimiste kärpimine, tugeva rahapoliitika näo rikuvad eelarve defitsiiti viimine ja uued maksud. Looduse väärtustamist, mida te siin ka rõhutasite, hägustavad suurenevad raiemahud ning eile sai "Aktuaalsest kaamerastki" näha, mida arvavad sellest eurooplased. Jne, jne. Milline on see sisepoliitiline eeskuju, mis võiks anda Eesti senistele tugevustele ja siin väljendatud prioriteetidele veenva sisu?

10:40 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma arvan, et Eesti sisepoliitiline eeskuju on Euroopa Liidus olnud hinnatud ja põhjusega hinnatud. Me võime olla kindlasti uhked oma riigi ülesehitamise ja nende kõikide teemade üle, mida te tõstatasite, olgu see rahanduspoliitika, metsamajandus või jäätmekäitluspoliitika. Teil on õigus, me ei pea rääkima ainult digitaalsetest teemadest. Aga ma ei näe ka põhjust, miks seda trumpi mitte lauale käia. Ma arvan, et Eesti on alati olnud nende viimase 13 aasta jooksul, kui me oleme Euroopa Liitu kuulunud, nende tuumikriikide seas, kes soovivad Euroopaga edasi liikuda ja kiirelt edasi liikuda ning kes soovivad Euroopa Liitu hoida. Rääkides Eesti viimastest otsustest, võib mainida, et eelmisel nädalal otsustas valitsus Euroopa Prokuratuuriga ühinemise ja üle-eelmisel nädalal otsustas Eesti ühineda PESCO-ga, et tõhustada kaitsekoostööd. Ma arvan, et see on see kõige paremas mõttes hea eeskuju, mida Eesti on andnud oma igapäevase tegevuse ja ka oma sisepoliitikaga.

10:42 Aseesimees Enn Eesmaa

Kalle Palling.

10:42 Kalle Palling

Aitäh! Austatud peaminister! Ma ei taha küsida teilt, mis tunne on olla siin puldis ja rääkida peagi saabuvast Euroopa Liidu eesistumisest, olles selle erakonna esimees, kes alles 14 aastat tagasi tegi kampaaniat selle heaks, et Euroopa Liiduga ei ühinetaks. Aga ma küsin teie entusiasmi kohta e-teemade tutvustamisel ja selle entusiasmi teistes tekitamise kohta. Teie erakonna aseesimees Jaanus Karilaid on öelnud, et kui te saaksite, siis te kaotaksite e-valimised. Ta on ilustanud seda väljaütlemist sellega, et e-valimistega on tema hinnangul olnud võimalik manipuleerida. Vabariigi Valimiskomisjon ega ükski eksperdianalüüs seda ei kinnita ehk Jaanus Karilaid valetab. Mis te arvate, millise mulje see jätab teie kolleegidele ülemkogu laua taga, kes septembri lõpus kogunevad siia Tallinnasse vaatama, kuidas me siis e-valimiste kasutamisel ja teiste teemadega tegelemisel arenenud oleme?

10:43 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma alustan Keskerakonnast. Keskerakond on oma kõikides alusdokumentides ja programmides tugevasti pooldanud ja pooldab ka praegu Eesti kuulumist Euroopa Liitu. Seda hirmutamist – ma pean teid tunnustama ja ütleva, et Reformierakond on seda hästi teinud – ei ole mõtet edasi teha. See, mida te teete, ei anna meile juurde tõsiselt võetavust rahvusvahelisel areenil ja see heidab varju Eesti heale nimele. Ma arvan, et te kordagi ei tunneta seda, nagu Jüri Ratas Keskerakonna juhina oleks teinud mingeid samme selleks, et Eesti liiguks Euroopa Liidust välja. Tõsi, ma teen samme, aga ainult selles suunas, et Eesti jääks edasi Euroopa Liitu. Nagu ma vastasin ka eelmisele küsijale, Eesti peab väga tugevasti jääma sellesse Euroopa Liitu, mis teeb ka rohkem, kui see peaks tulevikus vajalik olema. Eesti tahab igal juhul teha rohkem.

Nüüd räägin e-teemadest. Ma saan aru, et te tahate kogu e-teema võrdsustada selle ühe temaatikaga ehk e-valimistega, aga see on ainult üks selle aspekte. Kas minu soov on e-valimised kaotada? Ei, minu soov ei ole e-valimisi kaotada. Keskerakond on rääkinud sellest, et e-valimised peavad olema võimalikult turvalised ja nende turvalisusesse tuleb rohkem panustada. Ma arvan, et selle vastu ei vaidle ka teie, austatud Riigikogu liige Kalle Palling, et e-valimised tuleb muuta veel turvalisemaks, nii et ükski küberründaja ei saaks meie e-valimiste süsteemi sisse häkkida. Ma arvan, et see on olnud minu erakonnakaaslaste üks mõtteid, kui nad on rääkinud e-valimistest. Teil ei ole mõtet karta, praeguse valitsuse tõttu e-valimised ei kao.

10:45 Aseesimees Enn Eesmaa

Madis Milling.

10:45 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Austatud peaminister, tänan ettekande eest! Mul on hea meel kuulda, et Eesti üheks prioriteediks on julgeolek. Peaministri erakonna, Keskerakonna üks juhtpoliitikuid, europarlamenti liige Yana Toom on tuntud oma NATO-vastaste seisukohtade ja sõnavõtte poolest. Yana Toom on jõuliselt rääkinud, et NATO paralleelstruktuurina võiks luua n-ö Euroopa Liidu armee. Kui usutavalt selles valguses mõjuvad Eesti kui eesistuja seisukohad tugevama julgeoleku kohta ja mis meelt on peaminister n-ö Euroopa Liidu armee loomise asjus?

10:46 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ei, ma ei arva, et Euroopa vajab eraldi armeed. Ma ei arva, et Euroopa Liit ja NATO peaksid olema kaitsevaldkonnas konkurendid. Vastupidi, ma arvan, et Euroopa Liit ja NATO saavad tõhusamalt ja paremini kaitsepoliitikasse panustada ainult koostöös. Esimene Euroopa Ülemkogu, kus ma isiklikult osalesin, toimus eelmise aasta detsembri keskel. Seal pidas ettekande ka NATO peasekretär Jens Stoltenberg. Ma ütlen ausalt, et nii selle ettekande sisu kui ka see, et NATO ja Euroopa Liit on kokku leppinud mitukümmend väga konkreetset sammu, et teha kaitsepoliitikas koostööd, julgustab mind, see julgustab mind tugevasti. Ma arvan, et kõik see on olnud ka põhjus, miks Euroopa Liit on öelnud, et süvendatud kaitsekoostöö Euroopa Liidu sees PESCO kaudu on oluline. Ei, ma ei toeta seda, et Euroopa Liit hakkaks looma eraldi armeed. Ma arvan, et sellel pole mingit mõtet, tegemist oleks dubleerimisega. Veelgi enam, mõlema liidu väga paljud liikmesriigid kuuluvad nii NATO-sse kui ka Euroopa Liitu. Mis puudutab Yana Toomi, kelle kohta te küsisite, siis Euroopa Parlamendi liige käib kindlasti Euroopa Liidu asjade komisjoni ees. Te saate kõiki neid küsimusi esitada talle Euroopa Liidu asjade komisjonis. Minu teada Euroopa Parlamendi liikmed seal käivad ja ma arvan, et see on hea tava.

10:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Monika Haukanõmm!

10:48 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Käesoleva aasta märtsis tutvustas Euroopa Komisjoni juht Juncker valget raamatut Euroopa Liidu tuleviku kohta ja seal kirjeldatud viit stsenaariumi. Need viis stsenaariumi aitavad heita pilgu Euroopa Liidu võimalikule olukorrale tulevikus. See olukord oleneb sellest, milliseid valikuid me hakkame tegema, ka sellest, milliseid valikuid meie eesistujana teeme. Need viis stsenaariumi on: "Samamoodi edasi", "Üksnes ühtne turg", "Kes tahavad rohkem, teevad rohkem", "Teeme vähem, aga paremini" ja "Tehkem palju rohkem koos". Mis on teie kui tulevase eesistujariigi peaministri seisukoht, millise tee peaks Euroopa valima?

10:49 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Minu arvates on väga positiivne, et Euroopa Komisjoni president härra Juncker tuli selle aasta alguses välja nn valge paberiga. See valge paber või need viis stsenaariumi tulid teatavasti välja enne, kui toimus Rooma deklaratsiooni allakirjutamine. Olgu öeldud niipalju, et Rooma deklaratsiooni ja Junckeri, ütleme, valge paber ei ole omavahel seotud. Neid hoidis lahus ka ülemkogu. On teada, et nende stsenaariumide üle praegu arutelud toimuvad ja eks need lähevad edasi Eesti eesistumise ajal sügisel, see vastab tõele. Ma arvan, et täna ei ole mitte keegi valmis ütlema, missuguse konkreetse stsenaariumi me valime. Võib-olla võetakse aluseks selline stsenaarium, kus on midagi ühest ja midagi teisest stsenaariumist. Aga üldjoontes on Eesti seisukoht eesistujana see, et Euroopa Liit on ühtne, Euroopa Liit on tugev, Euroopa Liit on toimiv organisatsioon ja oleks hea, kui Euroopa Liidust rohkem ei lahkutaks. Nagu ma ütlesin juba enne ühele küsimusele vastates konkreetset Eesti kohta – see ei puuduta küll otseselt eesistumist –, Eesti on alati soovinud teha Euroopa Liidus rohkem, Eesti on alati soovinud olla Euroopa keskmes ja tuumikus ning see on ka praegu nii.

10:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Liina Kersna, palun!

10:51 Liina Kersna

Suur tänu, hea istungi juhataja! Austatud peaminister! Mul oli väga hea meel kuulda, et ka teie teadvusesse on jõudnud arusaam, et meie IT-maine on nii tugev, et meilt oodatakse lausa kuue kuuga digitaalse Euroopa väljaehitamist ja et ka meie entusiasm neil teemadel on kõigile teada. Nagu te ütlesite, kõhklejate küsimustele tuleb anda veenvad vastused. Eesti sees ei ole teie juhitud valitsus näidanud digitaalsetel teemadel üles ei veenvust ega entusiasmi. Eriti murelikuks teeb mind sügis, kui Eestis toimub digitaalsetel teemadel konverents ja ees ootavad kohalikud valimised, mis kindlasti annab hea platvormi digitaalsetel teemadel ka Eesti sees arutleda. Kas te suudate vastata nendele väga kõrgetele rahvusvahelistele ootustele digitaalsetel teemadel?

10:52 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma tahan teid kõigepealt tänada selle eest, et te ei ole läinud kaasa Reformierakonna lausrünnakuga tänase oluliselt tähtsa riikliku küsimuse arutelu puhul ega toonud siia sisse ainult sisepoliitilist mõõdet. Te olite oma küsimusega palju tasakaalukam, nii et ma tahan teid selle eest tänada. Ma loodan, et te ei saa nüüd sellepärast oma erakonnas pahandada.

Aga ei, ma ei arva nii, et ma olen alles viimasel ajal saanud infotehnoloogia maine positiivsusest aru. Seemne mõistmiseks, et Eesti on alati olnud infotehnoloogias uuendusmeelne, sain ma juba Tallinna Tehnikaülikoolis õppides. Nii et see arusaam on kestnud vähemalt viimased 16–17 aastat.

Kui rääkida sisepoliitikast, mille kohta te küsisite, ja sügisesest tippkohtumisest infotehnoloogia vallas, siis ma ütlen, et me võime olla päris uhked teatud sammude üle. Täna hommikul oli mul kohtumine Slovakkia asepeaministriga, kus tuli jutuks ka näiteks viimase miili väljaehitamise, selleks et Eestimaa paremini kiire internetiühendusega katta. Teatavasti oli ka praeguse valitsuse üks prioriteete, kui koalitsioonilepet tehti ja strateegilisi investeeringuid paika pandi, just see, et kiiresse internetiühendusse tuleb rohkem investeerida. Me investeerime sellesse järgmisel kahel aastal 10 miljonit ja 10 miljonit, kokku 20 miljonit. See on üks konkreetne samm selle jaoks, et inimestel oleks

võimalik, kui nad seda soovivad, rohkem töötada kaugtöö korras ja kodukontoris. Selline põhimõte läheb kokku ka meie prioriteetidega eesistumise ajal. See vastab ju tõele, et selline liikuv töö kogub järjest rohkem ja rohkem populaarsust, nii et see võimalus ja võimekus peaks tekkima ka Eestimaal. Ma saan aru selle küsimuse taustast, see on seotud e-valimistega. Ma arvan, et ma ei ütle mitte teist või kolmandat korda, vaid varsti juba 30. või 40. korda: praegune valitsus on öelnud, et me soovime muuta e-valimisi turvalisemaks, me oleme öelnud, et me e-valimisi ei kaota, me oleme öelnud välja, et kui e-valimistes teha muudatusi, siis need valimised peavad sarnanema eelvalimistega, et oleks paremini tagatud valimiste ühetaolisuse põhimõte. Seda ohtu, et praegune valitsus kaotab Eestis e-valimised, ei ole.

10:55 Aseesimees Enn Eesmaa

Urmas Kruuse.

10:55 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt peaminister! Ma kuulasin teie kõnet tähelepanelikult ja sattusin hämmeldusse. Selle tõttu võtsin uuesti ette selle teksti ja lugesin läbi. Kas vastab tõele, et eesistumise ajal ei ole valitsuse prioriteet ühine põllumajanduspoliitika? Ma võtsin teie teksti ette. Ainukene koht, kus viidatakse põllumajandusele, on teie mainitud brittide ütlus, et mahapillatud piima pärast ei ole mõtet enam pisaraid valada. Kas see, mida te olete Eesti ühiskonnale öelnud, et te olete näoga põllumehe poole, on nüüd unustatud? Rääkimata sellest, et on alanud diskussioonid ühise põllumajanduspoliitika 2020+ üle ja me peame nendes väga aktiivselt osalema. Miks ei maininud peaminister oma ettekandes ühist põllumajanduspoliitikat?

10:56 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ei, kindlasti ei ole seda unustatud. See oli punkt üks. Punkt kaks, ma arvan, et me ei ole mitte ainult näoga, vaid ka tegudega Eesti inimeste poole. Te endise valdkonnaministrina kindlasti teate, kui keerulised on olnud need riigisised diskussioonid selle teema üle. Euroopa Liit annab liikmesriikidele näiteks võimaluse *top-up*-toetusi maksta, et konkurents oleks võrdsem, aga Eesti pole minu teada seda viimased 3–4 aastat teinud. Ta pole seda teinud sellepärast, et ju siis tollal valitsuses ei suudetud leida kompromissi või ei olnud seda soovi. Te teate, et nüüd on *top-up*-toetused riigieelarves kirjas. Nagu te ütlesite, me oleme rahva poole näoga, selles mõttes on teil õigus. Jah, põllumehe poole oleme kindlasti näoga. Me maksame *top-up*-toetusi ja teeme seda maksimummääras. See tahe on praeguses valitsuses olemas. Vastates teie küsimusele, kas me oleme ühise põllumajanduspoliitika ära unustanud, vastan, et me ei ole seda mitte mingil juhul ära unustanud.

10:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Heidy Purga!

10:57 Heidy Purga

Aitäh, hea eesistuja! Aitäh, härra peaminister! Ka minu küsimus on valdkonna kohta, millest te olete täna juba korduvalt rääkinud. Aga võib-olla aitavad minu küsimused teil natuke konkreetsemat nurka leida. Me oleme kultuurikomisjonis seoses eesistumisega arutanud Kultuuriministeeriumi haldusallasse jäävaid teemalehti. Nagu te ka ise oma kõnes mainisite, on üks nende fookus digitaalne turg ja digitaalsed teenused. Mulle noore inimesena on see valdkond Eestis ja Euroopas väga oluline. Millise signaali me teie arvates välja saadame, kui teie erakond kõige valjuhäälselt e-valimiste lühendamise poolt seisab? Ma küsin seda ka Liina Kersna küsimust jätkates, sest olen kindel, et kuna eesistumise ajal korraldatava digikonverentsi ja kohalike omavalitsuste valimiste vahele jääb vaid kolm nädalat, siis see teema tõstatub taas, satub fookusesse ja tuleb tugevalt päevakorraile. Milline on sel hetkel teie erakonna sõnum ja kuidas on teil plaanis kohaletulnud kolleegidele seletada, et e-valimised on usaldusväärsed? Kas te arvate, et suudame usutavalt rääkida muudest asjadest, kui me võime enda tugevust selles valdkonnas õõnestada?

10:58 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Me kindlasti suudame oma ametikaaslastega ülejäänud Euroopast digiteemadel usutavalt rääkida. Ma arvan, hea küsija, et teie fraktsioonil ei jookseks see mitte mööda külgi maha ja ma ei usu, et see oleks halb toon, kui paluda digiteemadel siia rääkima Euroopa Komisjoni asepresident, kes selle valdkonnaga tegeleb. Asepresident on ju meie riigist pärit, nimelt on see Andrus Ansip, kes minu meelest tegeleb selle teemaga väga hästi. Mina küll ei õõnestaks digitaalse valdkonna asepresidendi jalgealust, rääkides, nagu Eesti nende teemadega sisepoliitiliselt kuidagi halvasti tegeleks, nagu teie küsimusest välja tuli. Ma kohtusin temaga alles hiljuti, kui valitsus kohtus Brüsselis Euroopa Komisjoniga laiemalt. Ta pidas seal ettekande. Minu meelest võtsid nii komisjoni kui ka Eesti valitsuse liikmed seda ettekannet väga tõsiselt ja pidasid väga usutavaks. Ma ei näe, et see teema kuidagi meie jalgealust, ütleme, õõnestaks või et see teema ei oleks Eesti arvates oluline. See on oluline ja ma arvan, et me oleme sellega sisuliselt tegelnud. Ma arvan, et me oleme päris palju saavutanud. Aga tõesti, võib-olla see kohtumine annaks ka teie fraktsioonile parema pildi ette.

E-valimiste kohta kordan, et praegune valitsus e-valimisi ei kaota. Meie soov on need tõesti turvalisemaks muuta. Ma arvan, et vaadates seda, kui palju me näeme oma lähiümbruses ja üle maailma küberrünnakuid, ei tasuks e-valimiste turvalisemaks muutmist üldse naeruvääristada. Vastupidi, sinna tuleb panustada ja sellega tuleb tegelda.

11:01 Aseesimees Enn Eesmaa

Ühe minuti pikkuse küsimuse esitab Keit Pentus-Rosimannus. Palun!

11:01 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea eesistuja! Vaat kui hästi te teate. Hea kaaseurooplane! Teie kõnes sai palju põhitõdesid üle korratud. Te mainisite muu hulgas ühes lõigus seda, kuidas Euroopa Liidus on praegu poliitiline kriis, mis vajab lahendust, nõutakse läbimõeldud vastuseid jne. Mida ma väga palju ei kuulnud, olid need vastused, mida siis Eesti omalt poolt pakuks. Üks teema, mida te paraku ka oma kõnes ei puudutanud, on Euroopa Liidu tuleviku arutelud. Juncker on välja pakkunud viis võimalikku stsenaariumi, kuidas Euroopa Liit tulevikus areneda võiks. Üks nendest stsenaariumidest tuleb tõenäoliselt valida. Milline on teie kui tulevase eesistujariigi peaministri ettekujutus Euroopa tulevikust? Milline nendest viiest stsenaariumist on teie arvates Euroopa Liidu jaoks kõige otstarbekam?

11:02 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma arvan, et täna ei ole aeg küps nendest viiest stsenaariumist ühte välja valida. Nagu ma vastasin ka varem, ei ole üldse välistatud, et tekib veel kuues või seitsmes stsenaarium, mis hõlmab mitut stsenaariumi. See oli punkt üks. Punkt kaks, Euroopa Liidu tuleviku teemale, ma arvan, ongi viimastel tippkohtumistel ja ülemkogudel kõige rohkem aega pühendatud. Ma arvan, et Euroopa Liidu tuleviku kohta andsid 27 liikmesriiki väga jõulise sõnumi Roomas Kapitooliumil, kus 60 aastat tagasi allkirjastati Rooma leping ja kus nüüd allkirjastati Rooma deklaratsioon. See deklaratsioon on kindlasti tulevikku vaatav. Teine tulevikuteema, mille ma välja toon, on see, et Euroopa Liit on kokku leppinud, et nende 27 riigi ja Suurbritannia tuleviku stsenaariumi hakatakse arutama siis, kui kokkuleppele on jõutud esimeses sammus, kui on kokku lepitud, missugune hakkab olema inimeste ja ettevõtete õiguskaitse ning missugune on Suurbritannia lahkumisarve. Kui te pidasite seda nurka silmas, siis võin öelda, et seda hakatakse arutama alles siis, kui esimene samm on läbirääkijatega kokku lepitud. Loomulikult, see tuuakse ka valitsusjuhtide ette ülemkogusse, aga iga päev tegeleb selle temaatikaga Euroopa Komisjoni esindaja.

Mis on minu nägemus Euroopa tulevikust? Minu nägemus on täna juba korduvalt välja öeldud. See nägemus on selline: on oluline, et Euroopast rohkem ei lahkutaks. See nägemus on selline: Euroopa läheb edasi oma erinevate tegevuste ja poliitikatega, sh idapartnerlusega. Need on need teemad, milles Euroopa tegelikult on olnud väga tugev. See võib-olla tundub 2017. aastal imelik, aga nii see praeguses keerulises olukorras on. Ma arvan, et iga eesistuja peab tagama sellesama asja, mida ma mainisin ja mis on päris hästi minu meelest Eesti motosse kirjutatud: ühtsus tasakaalu kaudu. Seda ühtsust on Euroopa Liidus tõesti praegu väga palju vaja. Seda tuleb otsida ja leida, tuleb selle nimel töötada, et Euroopa Liit oleks tugev, töötav, toimiv ja ühtne. See on Eesti nägemus.

11:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Hanno Pevkur.

11:05 Hanno Pevkur

Aitäh! Hea peaminister! Mul on hea meel kuulda, et te olete Keskerakonna esimehena muutnud Keskerakonna arusaama Euroopast. 2004. aastal ei soovinud Keskerakond Euroopa Liiduga liituda, aga nüüd soovime koos edasi minna. Juba parem. Mis puudutab sisepoliitika siin debatis mängu toomist, siis paratamatult on nii, et meie sisepoliitika mõjutab ka Euroopa Liidu eesistumist. Ka Andres Herkeli mainitud teemad on just need, mis tooni annavad. Tahaksin küsida väga palju, aga kuna meil ei ole selliseks debatiks aega, siis ma keskendun ainult ühele põhimõttelisele teemale. See on rändeküsimus. Milline on Eesti positsioon rändeküsimuses? Küsin seda väga lihtsal põhjusel: 2017. aasta septembris saab kaks aastat sellest, kui Euroopa Liidu liikmesriigid leppisid kokku rändekava elluviimise tähtjas. Milline on Eesti ettepanek Euroopale ja Euroopa Komisjonile edasimineku kohta?

11:06 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kõigepealt võtan ma Keskerakonna teema maha. See ei olnud aastal 2004. Kui te guugeldate, siis vaadake täpselt. Te rääkisite 2003. aasta Keskerakonna kongressist, mis toimus augustis. Seal oli tõesti hääletusel, kas toetada Euroopa Liitu või öelda Euroopa Liidule ei, oli ka võimalus jääda erapooletuks. Keskerakond ei ole mitte kunagi öelnud Euroopa Liiduga liitumisele ei. 40% ütles sellel kongressil ei, ülejäänud, ligi 60% kas toetasid Euroopa Liitu astumist või jäid erapooletuks. Seega, Keskerakonnas ei ole mitte kunagi olnud euroskeptikud ülekaalus. Mina mäletan, et üks teie erakonna kandidaat ühtedel Euroopa Parlamendi valimistel kandideeris just euroskepsist kasutades. Ma ei hakka aga kindlasti kunagi ütleva seda, et Reformierakond on seetõttu Euroopa Liidu vastu, kuna mõni teie väga soliidne ja oluline liige on olnud sellel arvamusel.

Nüüd räägin rändest. Tõsi on see, et rändepoliitikas loodeti – see lootus on siiani laual, küsimus on selles, kui reaalne see on – leppida kokku Malta eesistumise ajal või lõpuks. Eelmise aasta detsembris oli veel lootus, et see kokkulepe sõlmitakse selle aasta juunis, kui Malta on eesistuja. Nüüd võib välja öelda, et vaevalt selleks ajaks lõplik kokkulepe sünnib. Rändepoliitikaga Eesti oma eesistumise aja eel tegeleb ja läheb kindlasti selle teemaga edasi. Te küsisite, mis on Eesti seisukoht. Eesti seisukoht on olnud see, et me peame Euroopas solidaarsust hästi oluliseks ja selle eest me kindlasti seisame, mitte ainult oma sõnades, vaid ka tegudes.

Ma arvan, et see joon, mille Eesti on rändepoliitikas valinud, et me soovime nende inimestega, kes siia tulevad, kohtuda ja teha intervjuusid, et saada teada nende soovidest, on mõistlik. Ma arvan, et seda joont tuleb igal juhul hoida. Eesistujariigi peaministrina ma arvan, et kokkulepped, mis rändepoliitikas on andnud väga head tulemust – ma pean silmas näiteks Euroopa Liidu ja Türgi vahelist kokkulepet –, on kindlasti olulised. Need pingutused, mida teevad Itaalia ja Liibüa, on minu arvates olulised. Need on need teemad, millega Eesti kindlasti oma eesistumise ajal tegeleb.

11:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru!

11:09 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister! Teadus- ja arendustegevust ja innovatsiooni on kõikides Euroopa dokumentides, ka programmdokumentides eriliselt rõhutatud, sest nendes valdkondades peitub suur võimalus edasiminekuks ja kogu Euroopas edu saavutamiseks. Millisel kohal on teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni küsimused Eesti eesistumise perioodil? Ma lugesin teie kõne teksti ja kuulasin teid tähelepanelikult, aga pean kurbusega nentima, et need valdkonnad ei leidnud üldse rõhutamist. Ma pean selle veaks tunnistama.

11:10 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ärge tunnistage veaks, teadustegevus on väga tugevasti meie eesistumise prioriteetides ära mainitud. See on kirjas meie eesistumise programmis, sellele on pühendatud päris oluline osa, olgu siis kõne all teadusrahastu või "Horisont 2020". Vahehindamisel soovib Eesti algatada arutelu, kuidas Euroopa Liidu raamprogrammiga rahastatud koostööalgatuste süsteemi lihtsustada ja toetada uute partnerite osalemist. See on meie eesistumise programmis kindlasti olulisel kohal. Eesistumise

programmist on praegu valmis tööversioon, valitsus plaanib selle vastu võtta juuni lõpus ja siis me edastame selle dokumendi ka auväärt Riigikogule. See teema on seal kindlasti olemas, see on seal sees isegi ühe prioriteedina.

11:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas.

11:11 Henn Põlluaas

Aitäh! Ütlen eelmise küsimuse jätkuks, et euroskeptitsismis ei ole midagi häbenemistväärt, kõike tulebki võtta mõistusega, ei saa kriitikavabalt igat rumalust omaks võtta. Jätkake aga sama liini! Aga mulle jäi kõrva väide, et nüüd on immigrantidel palju raskem Liibüast Euroopasse tulla kui varem. Ometigi on neid tänavu tulnud sealt juba tunduvalt rohkem kui eelmisel aastal samal ajal. Frontex, EUNAVFOR Med ja mitmed abiorganisatsioonid toovad neid n-ö merehädalisi ja pagulasi Aafrika rannavetest Euroopasse. Nüüdseks on selgunud, et väga paljud abiorganisatsioonid ja ka põgenikelaagrid Itaalias on maffia käpa all, sealt teenitakse tohutut raha. Ilmselt on see raha jõudnud Itaalia valitsusse, võib-olla ka Euroopa kõrgematesse sfääridesse, sellepärast mitte midagi ette ei võetagi. Mismoodi ikkagi seda toimuvat protsessi tõkestada?

11:12 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kõigepealt, ma ei vaataks kogu seda teemat nii mustades toonides, nagu teie siin hetkel kirjeldasite. Kuidas tõkestada? Ma arvan, et Euroopa Liit on viimase poolteise-kahe aasta jooksul astunud väga jõulisi ja konkreetseid samme. Need sammud on tulnud välja sellistest kontorinõupidamiste vormidest, nendega on mindud reaalselt maastikule või loodusesse. Eks see ühelt poolt tähendab Euroopa Liidu piiride kaitsmist ja tugevdamist. Teiselt poolt on Euroopa Liit pidanud alati oluliseks ka, ütleme, Aafrika-suunalist poliitikat, nende riikide toetamist, võimaluste leidmist, et inimesed ei peaks oma kodust põgenema. Kolmandaks, ma ütlesin juba, et tõesti on toimunud edasimineku Euroopa Liidu ja Türgi vahelise kokkuleppega. Neid suundi, kus on viimase kahe aasta jooksul reaalset tegevust olnud ja kus on jõutud konkreetsetele tulemustele, on päris palju. Teie küsimuse algusesse tulles, et kas euroskeptitsism või mitte, ma arvan, et eks kõige paremini annavad hinnangu uuringud. Minul on kasutada uuring, kus on olnud selline küsimus, et kui rääkida üldiselt, siis kas teie arvates Eesti riigi kuulumine Euroopa Liitu on hea või halb. Tuleb tunnistada, et *circa* 70% Eesti elanikest pidas seda heaks. Ma arvan, et see näitab meie elanikkonna tugevat toetust Eesti kuulumisele Euroopa Liitu. Ma loodan väga, et kõik fraktsioonid siin Riigikogus hoiavad seda väärtust, mis Eesti on andnud Euroopa Liidule, aga ka seda, mida Euroopa Liit meile on andnud.

11:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Urve Tiidus, palun!

11:15 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Te ütlesite oma ettekandes, et eesistumise ajal on Eesti ajalooline roll Euroopat käegakatsutavalt paremaks muuta. Teil isiklikult on ajalooline võimalus Euroopa Liidu protsesse pool aastat suunata. Te asusite selleks isegi inglise keelt õppima. Küllap seepärast lisasite oma ettekande jaotusmaterjali sellise hüüatuse: *It's the economy, stupid!* Ei tea, kellele see küll mõeldud oli. Aga ajaloo jaoks küsin ma teie käest, mida teie isiklikult, poliitikuna, peate kõige olulisemaks, mida tuleks Euroopa Liidus selle poole aasta jooksul käegakatsutavalt paremaks muuta.

11:15 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Tuleb hoida seda põhisõnumit, mis Euroopa Liit on andnud, s.o rahusõnumit. See on kõige käegakatsutavam, ma arvan. Kui te küsite minu õpingute kohta, siis ma arvan, et keelt on alati hea õppida. Soovitan ka teil õppida erinevaid keeli, see annab ju alati midagi juurde. Ei, ma ei hakanud inglise keelt õppima sellepärast, et läheneb Eesti eesistumine. See lause, mis sinna teksti oli lisatud, ei olnud seotud minu inglise keele õpingutega.

11:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Eerik-Niiles Kross.

11:16 Eerik-Niiles Kross

Hea juhataja! Hea peaminister! Jumal tänatud, teie kõnes sisaldus siiski ka lõik Venemaa tegevuse kohta Ukrainas, aga te ei puudutanud üldse üsna mitut teemat, mis on seni olnud Eesti prioriteedid. Te ei puudutanud Euroopa Liidu laienemise perspektiivi. Te ütlesite, et idapartnerid peaksid tundma Euroopa Liidu toetust, aga see oli ka kõik. Te ei nimetanud vajadust lõpetada Venemaa agressioon ühe partnerriigi vastu Eesti prioriteedina, te ei puudutanud Türgi küsimust, te ütlesite, et meie prioriteet on toetada Mogherinit, mis vist ei ole piisav. Te ei nimetanud inimõiguste ja Euroopa väärtusruumi kaitsmist ega üldse Euroopa väärtuste kaitsmist Euroopa Liidu naabruses, te ei käsitlenud üldse väärtusi kui selliseid. Kas nimetatud teemad ei ole enam Eesti prioriteedid Euroopa Liidus?

11:17 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kui te ütlete, et ma ei rääkinud väärtustest, siis mulle tundub, et te lihtsalt ei kuulanud minu kõnet. Ma oma meelest ainult Euroopa väärtustest rääkisingi. Te küsisite laienemise kohta. Ei, Euroopa ei ole laienemisteemat sulgenud, vastupidi, Rooma deklaratsioonis on samuti öeldud, et Euroopa Liit annab ka edaspidi laienemise perspektiivi ja töötab selle nimel jätkuvalt. Laienemisteemat ei ole Euroopa Liidus päevakorralt maha võetud.

11:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Jürgen Ligi.

11:17 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra peaminister! Andres Herkel lugesi ette nimekirja teie valitsuse häbitegudest ja küsis, mille üle saab Eesti eesistumise ajal uhke olla. Teie ainult pikendasite seda nimekirja peaministriga, kes ei oska ega taha küsimustele vastata, sest mitte ühtegi konkreetset vastust ei olnud. Aga ma küsin siis konkreetsema küsimuse. Kui mina olin rahandusminister, siis võis Eesti olla uhke selle üle, et ta täidab reegleid ja nõuab karmimaid reegleid. Rahandusministri seisukohad olid samamoodi selged ja konkreetsed. Mul paluti aeg-ajalt sõna võtta põhjendusega, et sina võid öelda ja nõuda. Mul paluti sõna võtta, mida ma nagunii tegin. Mida teeb Sven Sester ECOFIN-il ja eurogrupis? Mida on tal öelda peale seda, kui te olete solkinud neid reegleid, mis minu ajal välja töötati?

11:19 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kõigepealt pean ma vabandust paluma diplomaatiliselt korpuselt. Ma ei saa seda vastust kuidagi siduda Euroopa Liidu eesistumisega, aga Eesti sisepoliitikaga küll. Ma arvan niiviisi, härra Ligi, et rahandusministri ja valitsuse roll on leida lahendused Eesti elus olulistele küsimustele ning mitte öelda alati ei. Kui tervishoiusüsteem on rahastamata, kui see süsteem ei ole jätkusuutlik, siis peab vastutustundlik valitsus lahenduse leidma. Praegune valitsus on leidnud lahenduse.

Kui pensionisüsteem ei ole jätkusuutlik, siis ei saa lihtsalt lasta kõit lohiseda, vaid tuleb leida lahendus. See lahendus on leitud. Kui probleem on selles, et Eestis teenivad madala ja keskmise palgaga inimesed liiga vähe, siis tuleb leida lahendus. See lahendus on leitud tulumaksuvaba miinimumi suurendamise kaudu. Kui väga paljud rahvusvahelised organisatsioonid ja Eesti Pank ütlevad, et Eestisse on vaja investeerida, siis tuleb leida lahendus. Lahendus on leitud strateegiliste investeeringute abil. Jah, Eesti inimeste tervise eest hoolitsemine ja ravijärjekordade vähendamine, pensionisüsteemi reform, madalat ja keskmist palka saavate inimeste suurem sissetulek ning strateegilised investeeringud nõuavad raha. Valitsus on need võimalused leidnud. Ma lugesin alles hiljuti ühe meditsiiniorganisatsiooni esindaja arvamust, kes ütles nii: "See otsus oli viimase 15 aasta ajalooline otsus. Seda ei olnud siiani tehtud." Neid otsuseid ei saa teha, ilma et see ei nõuaks raha. Valitsus on need otsused teinud. Te räägite eelarve tasakaalust. Me oleme riigi eelarvestrateegias näinud ette, et aastal 2021 on Eesti eelarve tasakaalus.

11:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaak Madison.

11:21 Jaak Madison

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea peaminister! Te mainisite diplomaatilist korpust. Seda puudutab ka minu küsimus ja eriti huvitab mind teie vastus. Küsijate seas pole mitte ühtegi keskerakondlast. Kui ma vaatan, kes hakkab Keskerakonna fraktsiooni nimel kõnelema Euroopa Liidu eesistumise prioriteetidest ja järgmisest kuuest kuust, siis näen, et see on Oudekki Loone. Palun andke Keskerakonna esimehena oma hinnang, kuidas mõjub see avalikkusele, Euroopa ja ka Eesti inimestele, kui peamine kõneleja peaministri partei fraktsiooni nimel on isik, kes alles nädal aega tagasi eitas Tallinna pommitamist punaokupantide poolt ja seadis okupatsiooni üleüldse kahtluse alla!

11:22 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma arvan, et Oudekki Loone on väga võimekas Riigikogu liige, ma olen täiesti veendunud, et ta on tubli Euroopa Liidu asjade komisjoni liige, muide, ta on samas komisjonis, kus teiegi olete. Ta saab hästi hakkama erakonna esindamisega, kui ta siin läbirääkimistel fraktsiooni nimel sõna võtab. Ma ei sea kuidagi kahtluse alla ühegi Riigikogu liikme pädevust, kes on saanud Eesti elanikelt mandaadi ja andnud siin Riigikogu ees ametivande. Mul on palve: ärge ka teie seda kahtluse alla seadke!

11:22 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Külliki Kübarsepp!

11:22 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea peaminister! Oma kõnes tõite välja, et 24. novembril on plaanis korraldada idapartnerluse tippkohtumine, kus tuleb pakkuda käegakatsutavaid tulemusi partnerriikidele, nende kodanikele ja ettevõtetele. Kas te tutvustaksite, millised on meie lähtekohad sellel tippkohtumisel, et idapartnerlusriigid saaksid tõesti tunnetada Euroopa tuge? Mind isiklikult huvitab just Ukraina teema, sest see väärtuskonflikt on liiga pikale veninud ja Ukraina ootab tegelikult siiani abi. Mis on need mehhanismid, mis võiksid ukrainlasi aidata selle konflikti lahendamisel, ma pean silmas näiteks Eesti soovitusi korruptsiooni vältimise teemal?

11:23 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! See on väga õigustatud küsimus. See oli ju ka üks põhjusi, miks juba eelmise valitsuse ajal langetati otsus, et idapartnerluse tippkohtumine võiks sel korral aset leida Brüsselis. Ma arvan, et see on ka märgiliselt tugev otsus ja annab võimaluse seda väga olulist teemavaldkonda tõsisemalt ja laiapindsemalt käsitleda. Kui te küsite nende kuue riigi ja selle kohta, mis võiksid olla konkreetsed sammud, siis minu meelest tuleb korra vaadata Eesti Idapartnerluse Keskuse poole. Need viis-kuus inimest, kes iga päev idapartneritele abi annavad, väärivad kindlasti väga suurt tunnustust. Mis see konkreetne abi on olnud, mida näiteks Eesti Idapartnerluse Keskus on andnud? Eks see ole riigiti erinev. See abi on olnud selline, mida need riigid on soovinud. Te küsisite Ukraina kohta. Ma tean seda, et on toimunud seminarid, konverentsid ja kogemuste edasiandmine näiteks kodanikuühiskonna ja kohalike omavalitsuste teemadel. Näiteks on Aserbaidžaan palunud jagada Eesti kogemusi tippjuhtide kompetentsikeskuse kaudu. Gruusiast on palutud, et me jagaksime oma kogemusi, kuidas just regionaalsete väljaannete ajakirjanikke koolitada. Need on olnud minu meelest väga konkreetsed palved nendest idapartnerlusriikidest. Eesti Idapartnerluse Keskus on olnud siin väga hea koostööpartner. Ma tean, et Valgevene on palunud meie keskuselt abi rahvaloenduse kogemuste edasiandmisel. See on see konkreetne abi, mida Eesti on pakkunud.

11:25 Aseesimees Enn Eesmaa

Aivar Sõerd.

11:25 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud peaminister! Te mainisite oma ettekandes Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi. See on päris oluline küsimus, sest liikmesriigid saavad sellest fondist taotleda tõesti strateegilisteks eesmärkideks investeeringuid ja nii majanduskasvu edendada. Eesti valitsus kavandab strateegilisi investeeringuid ka riigisisestest vahenditest, aga seal ambitsiooni nagu eriti pole, see kasv on niivõrd väike, et jääb maha isegi eelarve üldise mahu kasvust. Tegelikult, et majandusele

võimendust anda, peaks ka Eesti ise Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist investeeringute taotlemisel aktiivsem olema. Näiteks on lennujaama juurdeehituseks sealt raha saadud. Aga mind huvitab, millised on valitsuse prioriteedid ja eesmärgid seoses eesistumise ja strateegiliste investeeringute fondiga. Teatavasti on see pikendamise otsus ära tehtud juba enne meie eesistumist. Aga mis on meie eesmärk seoses selle fondi tegevusega, kas mahtusid suurendada või tingimusi muuta? See on Euroopa majanduskasvu edendamise jaoks väga tähtis küsimus.

11:27 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Minu meelest nendes diskussioonides, mida me oleme, härra Sõerd, siin viimastel kuudel pidanud, me oleme, mulle tundub, leidnud selles mõttes ühise keele. Ma olen kogu aeg püüdnud põhjendada, et need strateegilised investeeringud on vajalikud. Ka teie ütlesite, et need on tõesti vajalikud. Te olite isegi natuke kriitiline, miks me neid strateegilisi investeeringuid nii vähe teeme, sest Eesti võiks neid rohkem teha. Siin tuleb vastu see eelarve tasakaalu reegel. Me ei saa lasta Eesti eelarvet sellisel kombel miinusesse ja hakata elama tuleviku arvel. Ma olen põhimõtteliselt alati investeeringute poolt, aga ma kutsun ka teid üles seda natukene tasakaalustatumalt vaatama, me ei saa eelarvet tulevikus miinusesse lasta. Aga ma tänan teid, sest diskussioonid infotunnis või meie muud vestlused on minu meelest viinud ühisele arusaamisele.

Tõsi on see, et seesama strateegiliste investeeringute fond kujutab endast Euroopa poole peal, ma arvan, liikmesriikidele head praktikat. Eks ka valitsus mõtles sellelesamale heale praktikale. Minu meelest käivad Euroopa ja Eesti suundumused majanduse käivitamisel siin käsikäes. Tõsi on see, et Euroopa majandusmärgid näitavad ju väga tugevat positiivset sõnumit: viimasel perioodil kõikide Euroopa Liidu liikmesriikide majandus kasvas ja viimastel aastatel on Euroopas loodud väga-väga palju uusi töökohti. See on tegelikult see väärtus, mida Euroopa Liit on majanduslikult väga tugevasti oma liikmesriikidele andnud.

Kui te küsite, mis võiksid olla Eesti suurprojektid Euroopa investeeringutest rääkides, siis me oleme need ju välja öelnud. Kaks suurt projekti on, üks on Rail Baltic, kus Eesti soovib saada Euroopa Liidust toetust, ja teine on desünkroniseerimine. Eesti on vastu võtnud otsuse desünkroniseerida ennast Venemaa Föderatsioonist ja käib arutelu selle üle, mis suunas desünkroniseerida. Tallinnas oli nädalapäevad tagasi Balti riikide ja Poola peaministrite kohtumine. Me oleme põhimõtteliselt kokku leppinud, et selle aasta lõpuks tuleb välja selgitada, kas desünkroniseerimine on võimalik, ja pakkuda selle kohta välja ühine nägemus. Aga ma tõesti veel kord tänan. Minu meelest näitab see diskussioon – eriti arvestades teie tugevat tausta finantsmaailmas –, mille käigus me oleme jõudnud strateegiliste investeeringute asjus ühisele seisukohale, seda, et vaidlustes sünnib tõde.

11:30 Aseesimees Enn Eesmaa

Lauri Luik.

11:30 Lauri Luik

Aitäh! Hea peaminister! Teie kõnest jooksis läbi teema, mis puudutas Keskerakonna kunagist Euroopa Liidu vastast meelsust. Lihtsalt stenogrammi huvides soovin ära mainida, et 2003. aasta kongressi hääletustulemused olid teil tegelikult natuke teistsugused, kui siin võib-olla mulje jäi. Pooldajaid oli 235, vastaseid 341 ja 227 jäid erapooletuks. Olgu see lihtsalt stenogrammi huvides mainitud. Aga küsimus puudutab seda, mida te oma kõnes mainisite. Ma tsiteerin: "Ettevõtted tekivad ja on edukad, kui nende tegevuskeskkond on lihtne, ennustatav ja toetav." Homme on siia saali tulemas terve hulk maksumuudatusi, mida kindlasti ei ole saanud kuidagi pikalt ette ennustada ja mis ei ole ka ettevõtteid toetavad. Kuidas te seda kommenteerite?

11:31 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Väga hea, et teil on ajalugu hästi käpas ja te saite selle olulise täienduse stenogrammi teha. Valitsus ei tee ju Riigikogu päevakorda, selle kohta teevad ettepanekuid alatised komisjonid ja lõpuks teeb otsuse Riigikogu juhatus. Ma ei oska küll väga hästi siduda Euroopa Liidu eesistumist Riigikogu homse päevakorraga, aga kui Riigikogu liige seda küsib, siis on see kindlasti väärt teema, mida tuleb siin arutada.

Kui rääkida Eesti eesistumise põhimõtetest ettevõtlusvaldkonnas, siis meie arvame näiteks seda, et kui ettevõtte on loodud ja selle omanik soovib mingil põhjusel viia selle üle teise riiki, siis ei peaks see

tähendama seda, et ta lõpetab ettevõtte tegutsemise ja alustab teises riigis nullist. Me tõesti soovime Eesti eesistumise ajal saavutada seda, et selline üleminek saaks toimuda ilma ettevõtte tegutsemise lõpetamiseta. Ma arvan, et Euroopa Liidu siseselt on oluline, et jääks alles selle ettevõtte ajalugu, tegevus jne. Väga paljud teemad on ettevõtluses seotud e-raamatute ja üldse erinevate e-valdkonna teenustega, ka näiteks käibemaksuga, mis kindlasti ettevõtlust puudutab. Ma püüan praegu ettevõtluse teemat siduda Euroopa Liidu eesistumisega ja lõpuks jõuan ka teie küsimuseni, mis on seotud Riigikogu homse päevakorraga. Eesti hoiab kindlasti ettevõtlusteemat tugevasti fookuses. Ettevõtlus on meie üks prioriteete ja lausa kõige tähtsam prioriteet. Me ütleme, et meile on oluline avatud ja uuendusmeelne Euroopa. Ma arvan, et Eesti eesistumise ajal on oluline edasi minna ka mitme vabakaubandusleppega. Kindlasti peab Eesti seda teemat Euroopa Liidu eesistujana oluliseks. Tuleb edasi minna praeguste lepetega ja üsna suur soov on alustada tööd uute vabakaubanduslepetega, olgu nendeks riikideks, millega need sõlmitakse, siis kas Uus-Meremaa või Austraalia. Kui Eesti eesistumise ajal jõutakse Jaapaniga sõlmitava vabakaubandusleppega ühele poole, siis see on suur asi. Ma usun, et see lävepakk, mis on jäänud Ukraina ja Euroopa Liidu vabakaubandusleppe sõlmimise tee, saab lähiajal Hollandis lahenduse ja selle leppega liigutakse edasi. Nii et minu meelest on teil täiesti õige teemapüstitus, kui te küsite, mida Eesti soovib majandus- ja ettevõtluskeskkonnas teha.

Nüüd tulen teie homse päevakorra juurde, niipalju kui Vabariigi Valitsuse esindaja üldse tohib sellel teemal Riigikogu liikmetele midagi öelda. Aga kui küsimus on esitatud, siis tuleb vastata. Ma arvan, et tuleb vaadata tervikpilti. Täna on maksu- ja majanduspoliitika tervikpilti vaadates tugev, valitsus on tugev. Te ei küsinud, kas neid muudatusi peaks toetama või mitte, minu arvamus on, et te võiksite neid toetada. Kui me suudame sellist majandusmudelit rakendada, siis see tähendab minu meelest seda, et ravijärjekorrad Eestis vähenevad ja inimesed hakkavad kiiremini arsti juurde saama. See tähendab ka seda, et me suudame teha teatud strateegilisi investeeringuid. Ma toon lihtsalt täiesti suvaliselt ühe näite. Harjumaa ja Raplamaa või, ütleme nii, Põhja-Eesti ühendamine Lääne-Eestiga on olnud minu meelest probleem. Ma arvan, et siin tuleks astuda samm edasi. Ma loodan, et ma mäletan õigesti, et üks suuremaid toetusgruppe Riigikogus on olnud see toetusgrupp, kes on palunud, et taastataks Tallinna-Haapsalu raudtee. Ilma tänase valitsuse strateegiliste investeeringuteta oleks see nagu jutt kurtidele kõrvadele, aga me näeme nüüd, et on eraldatud 8 miljonit aastaks 2018 esimese etapi jaoks Riisipere-Turba lõigule, mis on 6,3–6,4 kilomeetrit. Mina ei oska öelda, kas teie, härra Lauri Luik, seda toetate või mitte, ma saan aru teie sisemisest dilemmast. Aga tegelikult ma usun, et südames te peate seda õigeks. Eesti ühendamine on oluline ka Eesti eesistumise raames, kui me vaatame näiteks Eesti ühendamist Rail Balticu abil. Rongiliiklus, ma arvan, on igal juhul keskkonnasõbralik, see on ohutum. Näiteks viib Rail Baltic ära väga palju veoautosid Tallinna ja Pärnu vahelistelt teedelt. 50 veoautot võrdub ühe kaubarongiga. See on suur samm, mida me liiklusohutuse heaks teeme.

Kui te küsite veel, kas ettevõtlust silmas pidades tasuks neid muudatusi toetada, siis vastan, et igal juhul. Ma arvan, et me oleme murdnud selle dogma, et me ei tee mingisuguseid erandeid. Me teeme reaalselt ka erandeid. Võtame näiteks merendusvaldkonna. Me oleme mereriik, meil on kõrge merekultuur, meil on 2000 saart ja laidu, me oleme selle üle uhked, aga mitte ühtegi kaubalaeva Eesti lipu all ei ole. Nii edasi ei saa, need võimalused tuleb Eesti erasektorile luua. Praegune valitsus need loob ja kindlasti tuleb selle tõttu Eestisse ka töökohti.

Ma toon välja kas või sellesama Fitchi, mis andis Eesti finants- ja fiskaalpoliitikale oma hinnangu. Ta ütles selgelt, Eesti peab tegema investeeringuid, see on oluline. Ka Eesti Pank on öelnud, et Eesti peab investeeringuid tegema.

Te puudutasite sellist küsimust, millest ma ei plaaninud Eesti eesistumise teema raames rääkida. Kui püüda seda teie sisepoliitilist küsimust tuua Eesti eesistumise fookusesse, siis, midagi ei ole teha, tuleb öelda, et rahvusvahelised konverentsid lähevad Eestist mööda. Meil ei ole suurt rahvusvahelist konverentsikeskust. Ega siis, kui Riigikogus või Stenbocki majas valatakse pisaraid ja ainult nutetakse, asi edasi ei liigu. Tuleb leida lahendused, peab olema seesama ühtsus ja koostöö. Siin on vaja koostööd riigi ja pealinna vahel, mis ei ole viimastel aastatel väga hea olnud. Nüüd on öelnud riik ja pealinn koos, et tõesti soovitakse Eestisse üks rahvusvaheline konverentsikeskus luua. Mere ääres, kaunis kohas tehakse Tallinna linnahall korda.

Ma tänan selle küsimuse tõstatamise eest! Ma arvan, et Eesti inimesed võidavad, meie majanduskeskkond paraneb oluliselt ja meie investeeringuvõimekus suureneb. Minu arvamus on, et need ettepanekud, mida Riigikogu homme arutama hakkab, on head ettepanekud.

11:39 Aseesimees Enn Eesmaa

Ühe küsimuse esitamiseks on veel aega. Taavi Rõivas.

11:39 Taavi Rõivas

Aitäh! Austatud peaminister! Tulen Euroopa teemade juurde tagasi. Ma arvan, et me ei pea igas debatis siin Riigikogus jõudma selle ühe majani, mille te korda teete. Sel puhul ma tõesti teid õnnitlen, see üks maja on kindlasti väga suur asi. Aga ma olen seda meelt, et teie väljaütlemised täna on olnud märksa Euroopa-meelsemad, kui olid teie erakonna esimehe väljaütlemised aastal 2003. Seetõttu oli ka minu arvates kummaline, et teie erakonna kõneisikuks sai Oudekki Loone, kes 9. mail ei tähistanud mitte Euroopa päeva. Aga eks see ole teie enda otsustada. Ma oma küsimuses võimaldan teil hoopis särada ja see küsimus on siiralt heatahtlik. Nimelt on igal juhul vaja seada ka sihte. Te jätsite täna ütlemata selle, millised peaksid olema need eelnõud või poliitikad, mis peavad jõudma finišisse või tulemuseni, et teie saaksite või meie kõik saaksime uhkusega öelda, et Eesti eesistumine on olnud edukas. Mis on need poliitikad, mida te tahate viia finišisse?

11:40 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma tänan selle meeldiva kommentaari eest, see kindlasti tõstab tuju! Ma olen soovinud kõigest väest hoida tänast debatti Eesti eesistumise ja prioriteetide raames. Midagi ei ole teha, 90% küsimusi Reformierakonna liikmetelt on olnud sisepoliitilisest valdkonnast, on mindud kuni 14 aasta tagusesse ajalukku ja peaminister on pidanud nendele küsimustele vastama. Mina ei saa aru, miks te ründate ühte Riigikogu liiget ja oma head ametikaaslast. Kui varem ongi olnud nii, et peaministrid ütlevad fraktsioonile ette, kes võtavad läbirääkimistel sõna, siis täna see küll nii ei ole. Peaminister kindlasti fraktsiooni töösse ei sekku. Ma ütlen veel kord, et Oudekki Loone on väga hea ettekandja ja Euroopa Liidu asjade komisjoni liige.

Teie küsimusele lühidalt vastates ütlen, et võimalikult palju asju peab finišisse jõudma. Ma arvan, et suur väärtus on ka sellel, kui me suudame teatud olulised valdkonnad oma eesistumise ajal nii tugevalt lauale panna, et on selge, et need maha ei kuku ja jõuavad finišisse kas Bulgaaria või Austria eesistumise ajal. Ma isiklikult soovin, et tõesti toimuks muutus digitaalvaldkonnas, ma tõesti soovin, et seal toimuks muutus. Ma siiralt arvan, et kui me suudame öelda oma eesistumise ajal, et Euroopa on jõudnud niikaugele, et me peame rääkima ka viiendast vabadusest, isegi mitte ainult rääkima, vaid panema selle ka dokumentidesse kirja, siis see on suur väärtus. Ma arvan, et oleks väga suur väärtus, kui me suudaksime ka vabakaubanduslepingutega edasi liikuda. Need on positiivsed asjad. Rasketest teemadest rääkides tuleb öelda, et tahes-tahmata peame rändeküsimuses edasi liikuma. Me teame ju seda, et on väga erinevaid lähenemisi selle küsimuse lahendamiseks. Kui Eesti suudab siin tuua neid seisukohti rohkem keskpörandale kokku, siis see on väga suur väärtus. Lühidalt öeldes: meie prioriteetidega edasi liikumine ja mida rohkem nendest finišisse jõuab, seda parem.

11:42 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud peaminister, küsimuste ja vastuste vooruks ettenähtud aeg on lõppenud. Kutsun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Toomas Vitsuti. Igaks juhuks tuletan meelde, et tänane aruteluteema on Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise prioriteedid. Palun!

11:43 Toomas Vitsut

Austatud juhataja! Peaminister! Lugupeetud külalised ja kolleegid! Mul on suur au seista täna siin teie ees Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe rollis, et rääkida Euroopa Liidu Nõukogu eesistumisest. Vähem kui kahe kuu pärast on Eestil kohustus võtta Euroopa Liidu asjades suurem vastutus, kui me seni oleme harjunud kandma. Eeloleva poole aasta jooksul peame suutma leida lahendusi läbirääkimiste ummikutest väljatoomiseks. Seda tehes peame silmas pidama vajadust hoida tasakaalu nii liikmesriikide kui ka Euroopa Liidu institutsioonide vahelistes suhetes. Eesistuja ülesanne on hoida Euroopa Liidu ühtsust.

Euroopa Liidu eesistujaks olemine ei ole aga vaid vastutus, see on ka võimalus. Eesistumise ajal tuleb suurendada olemasolevat kontaktvõrgustikku nii teistes liikmesriikides kui ka Euroopa Liidu institutsioonides. Eesistumine võimaldab meil teha oma rõhuasetusi, tõstes seeläbi esile Eesti sisulisema panuse Euroopa Liidu tuleviku kujundamisel. Eestisse saabuvaid külalisi vastu võttes on meil

võimalus tutvustada oma riiki ja selle tegusaid kodanikke.

Tesla juht Elon Musk on öelnud, et ühe ettevõtmise alustamine on nagu koogi küpsetamine, vaja on vaid õiges koguses õigeid aineid. Ka meil tuleb mõelda, millised peaksid olema need õiged ained, mida vajame Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise õnnestumiseks.

Head kolleegid! Eesistumist ette valmistades tuleb meil kõigepealt mõelda sellele, mida ootavad meilt meie oma kodanikud. Eelmise aasta lõpus tegi Eurobaromeeter kõigis Euroopa Liidu riikides uuringu ja küsis Euroopa Liidu kodanikelt, mida nad peavad Euroopa Liidu suurimateks probleemideks. Vastustest selgus, et suurimaks probleemiks peavad eurooplased töötust, seejärel sotsiaalset ebavõrdsust ja siis rändesurve tulenevat problemaatikat. Julgeoleku ja terrorismiga seotud ohtusid nimetati neljanda probleemina. See näitab, et teeme õigesti siis, kui keskendume oma eesistumise programmis Euroopa Liidu majanduses ja tööturul toimuvale ning julgeoleku- ja kaitseküsimustele.

Seega, kõik sammud, mille abil eesistujana aitame ettevõtetel Euroopa Liidu ühisturul latusamalt tegutseda ja töökohti juurde luua, on Euroopa Liidu kodanike seas oodatud. Kiirete transpordiühenduste loomine, et inimestel oleks võimalik töökohale jõuda, kulutõhusamate energiasüsteemide väljaarendamine, et energiakulusid vähendada, ning vabaneva ressursi kasutamine näiteks teadus- ja arendustegevuses kannavad just seda eesmärki. Eesti kui eesistuja ülesanne on juhtida ühisturu lõplikuks väljaarendamiseks vajalikke samme. Mitte ainult liikumisvabadus pole tähtis, vaid tähtsad on ka kaupade, teenuste, kapitali ja inimeste liikumised.

Euroopa Liidu ühise kaitsepoliitika täpsem väljakujundamine suurendab liikmesriikide kaitsekoostööd ja kaitsevõimekust ning on oluline turvatunde loomiseks. Koostöö on loonud rahu Euroopa maailmajaos ja me saame rääkida Euroopa Liidust kui rahuprojektist. Kuid Ameerika Ühendriikide president Barack Obama on öelnud, et rahu ei seisne ainult nähtava konflikti puudumises. Tänapäeva globaliseerivas maailmas pole ükski konflikt nii kauge, et ei avaldaks oma mõju meie turvatundele ja julgeolekule maailmas laiemalt. Sõja puhkemisega Süürias ja põgenike jõudmisega Euroopasse toodi meile see sõnum koju kätte. Meil on Euroopa Liidus vähe hoobasid Süürias toimuva mõjutamiseks, aga selliste riskide elimineerimiseks tuleb meil osaleda rahuprotsessis ja kas või väikeste sammudega sõja lõpetamise poole liikuda.

Ebastabiilsus ja konfliktid Põhja-Aafrikas on Euroopale probleemina üle kandunud rändeprobleemi kujul. Keegi ei lahkuks oma kodust, kui seal oleks turvaline, kui seal oleks tööd ja piisavalt tegutsemisvabadust. Euroopa Liit vajab tihedamaid partnerlussuhteid paljude Aafrika riikidega, et saaks seal kohapeal parandada inimeste töö- ja elutingimusi, nii et see pidurdaks nende riikide kodanike soovi liikuda kodust väljapoole heaolu otsima. Ilma et laheneksid probleemid Aafrikas kohapeal, ei lahene rändeprobleemid Euroopa Liidus.

Praeguse eesistuja Malta pingutused, toetamaks Liibüat, et lõigata katki inimeste smugeldamisega seotud võrgustikud, mis põgenikke ohtlikule Vahemerele saadavad, on suurt tunnustamist väärt. Malta, olles küll väikseim Euroopa Liidu riik, on Liibüa abistamisel Euroopa Liidus kõigi teiste Euroopa Liidu liikmete jaoks olnud inspireeriv. Juba täna võib öelda, et väike Malta on eesistujana teinud head tööd. Väikeriik teab solidaarsuse tähendust ja hinda ning oskab kasutada koostöös sisalduvaid võimalusi. Eestile on traditsiooniliselt olnud lähedane idapartnerlusriikide saatuse ja sellele tuleb tähelepanu pöörata ka meie eesistumise ajal. Euroopa Liidu asjade komisjoni delegatsioon käis aasta alguses Ukrainas. Idealism ja lootus paremale tulevikule, mis paistis silma kohtumistel Ukraina kodanikuühiskonna esindajatega ja noortega, oli sütitav. Samas, aruteludes Ukraina Eesti kohaliku kogukonnaga koorusid välja tõsised murekohad Ukraina tervishoiusektoris, kohtusüsteemis, aga ka ettevõtluskeskkonnas. Reformidega edasiliikumiseks vajab Ukraina Euroopa Liidu toetust ja nõustamist, kuid niisama oluline on järjekindlus ja nõudlikkus lubatu elluviimisel, eriti jõulisemate meetmete võtmisel korruptsiooni väljajuurimiseks. Samas ei tohi me unustada, et Ukraina on riik, kes püüab teha reforme, ise samal ajal sõjas olles. Paljud inimesed konfliktipiirkonnas on kaotanud kodu ja kodumaa. Nii Euroopa Liidu kui ka Eesti seisukohad konfliktile lahenduse leidmise võimaluste kohta on lähtunud sellest, et konflikti lahenduse võti on Minski lepete mööndusteta täitmine.

Head kuulajad! Eestis on Euroopa Liiduga liitumise hetkest alates valitsenud Euroopa Liidu asjades konsensus ja koostööõhkkond. Läbirääkimistel oleme pidanud kogu aeg tähtsaks põhimõtet "üks riik – üks seisukoht". Teisisõnu, arutelud peame ära kodu ja valitsus tagab parlamendi aktiivse osalemise võimaluse Euroopa Liidu suunalise poliitika kujundamisel nii nõukogus kui ka Euroopa Ülemkogul. Kinnitan oma kogemustest, olles olnud varem opositsioonis ja olles nüüd koalitsioonipoliitik, et Eesti valitsused on alati austanud parlamendi rolli Euroopa Liidu asjades tehtud otsustes ja Riigikogu on

pidanud tähtsaks anda valitsusele seisukohtade kinnitamisel Euroopa Liidu tasandil piisavalt läbirääkimisvabadust.

Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ajal on parlamendi ja valitsuse tihe koostöö olulisem kui tavapäraselt. Eesti vajab eesistumise ajal üksteisemõistmist ja tasakaalukust Euroopa Liidu asjade ajamisel. See kodurahu tagab valitsusele Euroopa Liidu eesistumise töös stabiilsuse. Eesti esimese Euroopa Liidu eesistumise õnnestumine on lõpuks kogu Eesti riigi maine küsimus.

Eesistumise ajal jätkub valitsuse ja Riigikogu koostöö veidi teises tempos, see on seotud nii valitsuse pisut teisenenud rolli kui ka Riigikogu enda lisakoormusega Euroopa Liidu parlamentaarse koostöö juhtimisel. Eesistumise ajal on oluline vahetada omavahel operatiivselt infot asjade seisu kohta. Selleks et ministrid saaksid osaleda Euroopa Liidu asjade komisjoni ja väliskomisjoni istungitel, oleme valmis tegema istungeid ka Brüsseli ja Tallinna vahelise videosilla kaudu.

Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumisel on ka selgelt parlamentaarne mõõde. Riigikogu vastutab 2017. aasta teisel poolaastal viie parlamentaarse konverentsi korraldamise eest. Riigikogu kutsub eesistumise ajal külla kolleege teiste Euroopa Liidu parlamentide rahanduskomisjonidest, majanduskomisjonidest, väliskomisjonidest, riigikaitsekomisjonidest ning Euroopa Liidu asjade komisjonidest. 2018. aasta esimesel poolaastal võõrustab Riigikogu esimees oma kolleege Eestis spiikrite konverentsil ja ka Riigikogu Kantselei uuel juhil on võimalus Eestis oma kolleege vastu võtta. Riigikogu ülesanne on mainitud konverentsi sisustada, juhtida ja kutsuda sinna kõrgeid külalisi. Ootame eesistumise ajal Eestisse parlamentaarsetele aruteludele kokku ligi 1700 parlamendiliiget ja ametnikku teistest Euroopa Liidu riikidest, Euroopa Parlamendist ja kandidaatriikidest. Euroopa Komisjoni president Jean-Claude Juncker on andnud korduvalt liikmesriikide parlamentidele lubaduse, et Euroopa Komisjoni volinikud suhtlevad parlamentidega aktiivselt. Meie teeme kõik selleks, et komisjoni president saaks oma lubadust pidada. Mitmed volinikud on Riigikogu konverentsidele kutsutud peaettekandjatena ja seeläbi aruteludesse kaasatud.

Kõigis Riigikogu korraldatavate eesistumisega seotud konverentside programmides on teemade seadmisel arvestatud nii Euroopa Liidu aktuaalsete teemadega kui ka Eesti tugevustega.

Parlamentaarsete konverentside raames kohtuvad mõlemad Euroopa Liidu kesksed parlamentaarsed tasandid. Kõikidel konverentsidel osaleb Euroopa Parlamendi delegatsioon. Euroopa Liidu kahe parlamentaarse tasandi sujuv ja sõbralik koostöö on samuti üks ratsionaalse Euroopa Liidu poliitilise diskursuse ja sellest lähtuvate otsuste võtmeküsimusi.

Head kolleegid! Eesti eesistumise kohta on ka öeldud, et see toimub Euroopa Liidu arengus keerulisel ajal: diskussioonid liidu tuleviku üle, Brexit ning mitmed valimised, kus seatakse Euroopa Liidu tulevikuperspektiiv kahtluse alla. Aga kui ühe liikmesriigi kodanikud on otsustanud Euroopa Liidust lahkuda, siis tuleb seda rahulikult aktsepteerida. Valimiste toimumine demokraatlikes ühiskondades on samuti täiesti tavapärane nähtus ning vähemalt kaks või kolm valimist Euroopa Liidus on Eesti eesistumise ajaks just parasjagu, et hoida poliitikute meeli erksana. Eesistujana ei tohi me aga lubada, et mõni oluline otsus jääks Euroopa Liidu tasandil loetletud põhjustel tegemata. Probleemid on alati ka uued võimalused.

Ma arvan, et kui Euroopa Liidu tuleviku teemad on isegi kõige eksistentsiaalsemal kujul Euroopa riikides valimiste eel arutelu all, siis on see Euroopa Liidu sisulisele arengule pikemas perspektiivis kasulik. Mida rohkem me Euroopa Liidus toimuvat poliitilistes aruteludes lahkame, seda lähemale jõuame otsuseid tehes igale inimesele Euroopa Liidus. Vaadates valimistulemusi Hollandis, aga ka Prantsusmaal, on näha, et Euroopa Liidu vastased poliitilised jõud teevad oma tööd põhjalikult. Aeg on ka Euroopa Liitu toetavatel jõududel ennast kokku võtta ja vastata samaväärselt. Euroopa Liidus tehtud otsuste kodanikele põhjendamisel on olulisim roll just riikide parlamentidel ehk ka kõigil meil siin saalis. Eestis seisavad oktoobris ees kohalike omavalitsuste valimised, see on võimalus rääkida oma inimestega kohalike olude kõrval veidi ka Euroopa Liidu teemadel. Millal seda siis veel teha kui mitte Eesti Euroopa Liidu eesistumise ajal? Ma nõustun Euroopa Ülemkogu eesistuja Donald Tuskiga, et Euroopa Liit ei ole täiuslik, kuid ometi on see parim vahend, mis meil on ühiselt probleemidega toimetulemiseks. Seda peaksime rõhutama ka suheldes oma kodanikega. Vaid ühiselt tegutsedes saame Euroopa Liidus tagada oma elanike turvalisuse ja omada arvestatavat mõju rahvusvahelisel areenil. Samas peaksime hoiduma illusioonide loomisest, sest just katteta lubadused on need, mis põhjustavad kodanikes pettumust Euroopa Liidus.

Head kaasmaalased! Lõpetuseks tahan meelde tuletada ühte Murphy seadust. Murphy järgi on see aeg, mis kulub roa söömisele, pöördvõrdeline ajaga, mis kulus selle valmistamisele. Valitsus alustas Eesti

Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ettevalmistamist 2012. aastal. Tollane valitsus valmistas meile selle roa söömiseks ette ja nüüd jõuab kohe-kohe kätte söömise aeg. Kõik see tuleb meil teha nii elegantselt, kui oskame. Ma olen veendunud, et me oleme selleks valmis isegi kuus kuud enne meie eesistumiseks kavandatud aega. Meil on veel vaja anda viimane lihv oma eesistumise programmile, kus on rõhutatud vajadust tegelda Euroopa Liidu majanduse ees seisvate probleemidega, vähendada tööpuudust ja tagada Euroopa Liidu kestlik areng. Me töötame välis- ja julgeolekupoliitika teemadega, et suurendada Euroopa Liidu kodanike turvatunnet. Soovin kõigile edu, tegutsemistahet ja eestlaslikku kainet mõistust nii Brüsselis läbirääkimiste laua taga kui ka siin Eestis kolleege võõrustades! Tänan teid tähelepanu eest!

12:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimustevooru, mis vältab pool tundi, alustab Jaak Madison.

12:02 Jaak Madison

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea Toomas! Mul on küsimus, äkki sa saad oma arvamuse anda. Eesistumise ajale langeb kindlasti ka diskussioon Euroopa Komisjoni esitatud valge raamatu üle, milles on Euroopa Liidu tuleviku viis võimalikku stsenaariumi. Viimastel päevadel on olnud aktiivsemalt kuulda ka värske Prantsusmaa presidendi Emmanuel Macroni soovi avada Euroopa Liidu aluslepinguid. Sellega nõustus või andis sellele heakskiidu Saksamaa kantsler Angela Merkel. Samas, aluslepingute avamine tähendab Euroopa Liidule põhimõttelist muutust. Macroni sõnavõtted on olnud väga föderalistlikud, neis on ilmnunud soov võimu tsentraliseerida, näiteks on ta soovinud ühte rahandusministrit. Mis on sinu isiklik arvamus, kas aluslepingute avamine oleks mõistlik või võiks see ohustada Euroopa Liidu stabiilsust?

12:03 Toomas Vitsut

Aitäh küsimuse eest! Kõigepealt, nii üksikute riikide kui ka kogu Euroopa Liidu arengus pikema perspektiivi loomist pean ma väga oluliseks. Ma pidasin seda oluliseks juba enne, kui ma Riigikogusse tulin ja siin nende küsimustega tegelema asusin, töötades Tallinna linnas. Paljudes küsimustes püüdsin ma luua pikemat vaadet linna arengule. Valges raamatus on ära toodud küll viis stsenaariumi, aga tõenäoliselt ei ole ka Juncker ise väga kiivalt nende küljes kinni olnud. Me saame tegelikult vaadata seda kui skaalat, mille üks serv tähendab suuremat tsentraliseerimist ja teine serv kujutab endast pigem tagasivaadet sellesse perioodi, kui Euroopa Liit tekkis ja oli rohkem nagu kaubandusliit. Kuhupoole hakkab tulevikustsenaarium kalduma, on väga raske ennustada. Jah, nagu sa välja tõid, Saksa ja Prantsuse liidrid arutavad pigem selle skaala kaldumist tsentraliseerimise poole. Sellel on kindlasti oma head ja halvad küljed. Võib-olla tõesti on kasulik mõni asi tsentraliseerida ja liikuda mõnes valdkonnas suurema tsentraliseerimise poole. Kui me mõtleme riikide eelarvedistsipliinile, siis on selge, et sellega on probleeme olnud päris pikalt, siin on otsitud erinevaid lahendusi ja pakutud mitmeid meetmeid. Eks me näe, kas need toimivad või ei toimi. Iseenesest on tegemist nii olulise küsimusega, et seda asja ei saa jätta vabalt kulgema, siin peab mingisuguse lahenduse lõpuks leidma. Mul ei ole täpset seisukohta, kas on parem minna tsentraliseerimise suunas või jääda kiivalt detsentraliseerituse juurde. See on diskussiooni teema. Küll olen ma seda meelt, et küsimused tuleb ära lahendada, neid ei tohi jätta ulpima ja lootat, et küll nad kuidagi ise lahenevad. Probleemidel ei ole kombeks ise laheneda, probleemidele tuleb lahendus leida.

12:07 Esimees Eiki Nestor

Kersti Sarapuu, palun!

12:07 Kersti Sarapuu

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt klaarin ära selle teema, mille Jaak Madison tõstatas, et miks me küllaldaselt ei küsinud. Me oleme fraktsioonis neid teemasid piisavalt arutanud ja põhiettekanDED on ju siiski keskerakondlastelt: üks on peaministri ettekanne ja teine on ELAK-i komisjoni esimehe Toomas Vitsuti ettekanne, mis on mõlemad väga sisukad. Loomulikult jätsime rohkem võimalusi teistele siin saalis küsimusi esitada, kuid need küsimused ei ole just väga sisukad

olnud. Aga minu küsimus on selline. Ma oleksin soovinud seda ka peaministrilt küsida. Te väisate pidevalt Euroopa Liitu ja kohtute teiste riikide esindajatega. Kas needsamad meeled, mida me kogesime siin saalis, peegelduvad ka teie omavahelises suhtluses?

12:08 Toomas Vitsut

Aitäh, Kersti! Olen sinuga täiesti nõus, et süüdistada Keskerakonda selles, nagu me kuidagi pealiskaudselt või vähe tegeleksime Euroopa Liidu ja Euroopa Liidu eesistumise teemadega, ei ole küll päris kohane ega õiglane. Suur osa minu aktiivsest ajast kulub tõesti sellele, et ma tegelen selle ettevalmistustööga. Ma kohtun paljude Euroopa Liidu kõrgete ametnikega Brüsselist, aga ka Eestis resideerivate suursaadikutega ja tutvustan neile meie plaane. Mul on kombeks olnud alati küsida, mis nemad arvavad ja mis on nende ettepanekud, kas neil on mõni idee, mida saaks ära kasutada. Ma julgen öelda, et ma olen oma ametisoleku ajal – seda aega ei olegi nii väga palju olnud, natuke vähem kui pool aastat – kohtunud peaaegu kõikide Eestis resideerivate suursaadikutega, mitte kõigiga, aga peaaegu kõigiga. See, kui edukas meie eesistumine on ja kui ladusalt me seda kõike teeme, sõltub väga palju meie endi panusest. Ma annan endale aru, et ka erakonnana tuleb Keskerakonnal teisel poolaastal keskenduda suures osas just eesistumisele, ja ma julgen kinnitada, et meie inimesed seda tõesti teevad.

12:10 Esimees Eiki Nestor

Urmas Kruuse, palun!

12:10 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Peaministri kõnest leidsin fraasi "mahapillatud piim" ja seda brittide kontekstis, aga teie kõnes puudusid väljendid "maaelu" ja "Euroopa ühine põllumajanduspoliitika". See teeb väga kurvaks, isegi natukene vihaseks, võiks öelda. Kui loogiline see on, et Euroopa ühist põllumajanduspoliitikat, mis on üks Euroopa Liidu suurtest poliitikatest, ei käsitletud ei peaministri ega teie kõnes, kus kirjeldati eesistumise aja prioriteete? Eriti tuleb silmas pidada, et sellel ajal on tegemist ka Brexitiga ja netomaksete võimaliku vähenemisega, mis kindlasti seab ühise põllumajanduspoliitika rahastamise surve alla. Miks ei räägitud sellest ega esitatud seisukohti, mida meie põllumehed ise on väljendanud? Miks ei ole seda päevakorras?

12:11 Toomas Vitsut

Aitäh küsimuse eest! Ma saan kinnitada seda, mida ka peaminister juba kinnitas, et seda teemat ei ole unustatud. Tegelikult viitasite ka teie oma küsimuses selle teema kajastamisele nende oluliste probleemide seas, mida on kavas arutada. Põllumajanduspoliitika on ju seotud, võib-olla tõesti isegi esmajärjekorras, rahastamise ja selle jätkumisega. Mis puudutab arutelusid, siis ilma igasuguse kahtluseta seda Euroopa Liidu eesistumise ajal arutatakse.

Programmis on terve hulk teemasid, mida ei ole otseselt küll prioriteetide seas nimetatud, aga arutelude käigus me nendest mööda ei lähe, nad leiavad kajastamist igal juhul. Ma võin siin näiteks tuua ühe sellise teema, mida me arutasime ka ühe Euroopa Liidu kõrge ametnikuga mõni päev tagasi. See on sugude võrdõiguslikkus, mida ka ei ole meie programmis ära nimetatud, aga ma usun, et ometigi tuleb see teiste teemade seas käsitlemisele ega ole kuidagi kõrvale tõrjutud.

12:13 Esimees Eiki Nestor

Tiit Terik, palun!

12:13 Tiit Terik

Täna, härra spiiker! Hea ettekandja! Sa oled juhtinud Euroopa Liidu asjade komisjoni, nii nagu sai mainitud, peaaegu pool aastat ja kohtunud selle töö raames suure osaga Eestisse akrediteeritud suursaadikutest, teiste Euroopa riikide delegatsioonidega, kes on komisjoni väisanud, ning samamoodi mitmete organisatsioonide esindajatega. Nendele kohtumistele oled sa kaasanud ka teisi komisjoni liikmeid mitmest erakonnast. Tõenäoliselt tunnetad sa komisjoni esimehena kõige paremini, kas mõne kolleegi sildistavad sõnavõttud oma kaaslaste kohta Riigikogus on kõige mõistlikumad. Ma isegi ei küsi hinnangut, kes meie hulgas on kõige suurem ja õigem eurooplane, ma küsin, milline on sinu hinnang, kas me siin parlamendis läheme eesistumisele vastu ühtse meeskonnana.

12:14 Toomas Vitsut

Aitäh küsimuse eest! Küsimus sisaldas viidet Euroopa Liidu asjade komisjoni aseesimehele Jaak Madisonile. Ma võin kinnitada, et meil on Jaak Madisoniga väga hea koostöö. Paljud kohtumised ja arutelud on toimunud koos temaga. Ausalt öeldes ei ole nende kohtumiste ja arutelude käigus tema Euroopa Liidu suhtes skeptilised seisukohad nii kontrastselt välja tulnud, nagu need on sageli välja tulnud siin saalis kõlanud sõnavõttudes või meedias avaldatus. Ma ei saa ühegi oma kolleegi kohta Euroopa Liidu asjade komisjonis öelda, et meie koostöö ei suju. Pigem tunnen ma selle komisjoni esimehena, et me veame ühte vankrit, ühes suunas ja väga selgelt. Tegelikult tahan ma oma kolleege tänada.

12:16 Esimees Eiki Nestor

Jürgen Ligi, palun!

12:16 Jürgen Ligi

Aitäh! Hea ettekandja! Ma küsisin peaministrilt Euroopa eelarvereeeglite kohta ja Eesti suhtumise kohta neisse. Tema arvas, et see puudutab ainult sisepoliitikat, ja luges ette pika nimekirja asju, mille kõige jaoks on vaja raha kulutada. Kas te olete parteis, valitsuses ja komisjonis arutanud, mis hakkab juhtuma 2021. aastal? Ta nimelt ütles, et siis on eelarve tasakaalus. Kas siis kaob vajadus haigekassa järele? Kas kaob vajadus investeerida? Ma juhin tähelepanu, et ma küsin Euroopa reeglite kohta ja ma küsin sellepärast, et 2021. aastal kuivab meil kokku ka euroraha. Kuidas teie tõlgendate eelarvereegleid, võimet neid täita ja nende mõtet üldiselt riikide rahanduse jätkusuutlikkuse kontekstis?

12:17 Toomas Vitsut

Aitäh! Teatavasti käivad nii ministrid kui ka peaminister enne, kui nad lähevad Brüsselisse küsimusi arutama, Euroopa Liidu asjade komisjonis, võiks öelda, et aru andmas. Loomulikult, kui nad lähevad Brüsselisse rahandusküsimuste asjus, siis on Euroopa Liidu asjade komisjonis need teemad arutlusel. Euroopa Liidu asjade komisjon on põhimõtteliselt võtnud otsuseid vastu konsensuslikult. Kui ma meenutan neid arutelusid, siis mulle ei meenu, et meil oleks rahandusküsimustes olnud väga suuri eriarvamusi või et ministritele antud mandaat oleks kuidagi erinenud nendest põhimõtetest, milles Eestis oli kokku lepitud. Jah, teatud ideoloogilised erinevused on meie riigis kindlasti olemas. Kui väga lihtsustatult öelda, siis Reformierakond on alati rääkinud, et ei tohi elada tulevaste põlvete arvel ega võtta üle jõu käivaid kohustusi. Keskerakondlasena ma ütlen, et me elame tulevaste põlvete arvel ka siis, kui me jätame lahendamata küsimused, mille me oleksime võinud ära lahendada ja milleks meil oli võimalus. See on diskussiooni koht ja tõenäoliselt ka erineva maailmavaate küsimus. Küll aga julgen ma väita komisjoni esimehena, et me ei ole komisjonis võtnud vastu selliseid otsuseid ning ministrid ei ole ka Euroopas esinenud selliste seisukohtadega, mis ei oleks kuidagi arvestanud eelarvereegleid.

12:20 Esimees Eiki Nestor

Arno Sild, palun!

12:20 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud sõnavõtja! Ma tahan öelda, et peaministri seisukohad põllumajanduse prioriteetsuse asjus jäid minu arvates väga üldsõnaliseks. Siin ikka konkreetsust ei olnud. Ma tahan täienduseks siia juurde öelda, et maaeluminister käis meie komisjonis esinemas ja esitas 12-punktilise teemalehe. Esiteks olid seal kirjas tavalised põllumajandusalased küsimused, mis prioriteetsust eriti ei rõhutanud. Teiseks, maaelu muudest probleemidest ei olnud nendes punktides sõnagi. Nüüd ma küsingi, mida teie arvate, kuidas te näete põllumajanduse ja maaelu prioriteetsust.

12:21 Toomas Vitsut

Eesistumise ajaks on ministeeriumides koostatud suurusjärgus 500 teemalehte. Seal on kirjas küsimused, millega eesistumise ajal tuleb tegelda. Me ei saa mõelda sellele, kas mõni neist teemadest, millega tuleb tegelda, meile ei meeldi või meeldib, või kas mõni on vähem prioriteetne kui teine. Eesistujariigina meil lihtsalt tuleb nendega tegelda. Mis puudutab maaelu ja teemalehte, mis teil komisjonis käsitlust leidis, siis see viitab pigem ikkagi

sellele, et maaeluküsimused ei ole eesistumise ajal kuidagimoodi kõrvale lükatud või välja jäetud või et nendega ei tegelda. Nendega tegeldakse. See, missugused teemad on riigisiselt prioriteetsemad ja missugused vähem prioriteetsed, on alati valikute küsimus. Ka eesistumise ajal te saate komisjoni liikmena neid teemasid, mida teie olulisemaks peate, tõstatada ja põhjalikumalt käsitleda. See on teie kui Riigikogu liikme õigus ja ma ütleksin, et isegi kohustus.

12:22 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

12:22 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Hea ettekandja! Kaheldamatult lasub põhivastutus ja töö põhiraskus Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ajal Vabariigi Valitsusel, kuid väga oluline on ka parlamentaarne mõõde, kaheldamatult. Me eelmisel nädalal kohtusime Euroopa soolise võrdõiguslikkuse volinikuga ning arutasime soolise võrdõiguslikkuse ja üldse võrdse kohtlemise väga olulisi teemasid, rääkides meie häbiväärsest palgalõhest, aga samamoodi meeste ja naiste tööst, hoolduskoormusest, haridusest jne. Meie eesistumise ajal, kui parlamentaarsest mõõtmest rääkida, ei ole planeeritud neid teemasid väga selgelt esile tuua ja tõstatada. Kas peale neid arutelusid on teil plaan need teemad kas või oma komisjoni vaateski lauale panna?

12:23 Toomas Vitsut

Aitäh selle küsimuse eest ja aitäh parlamentaarse mõõtmise esiletõstmise eest! Ma oleksin hea meelega rääkinud sellest oma kõnes, aga aeg jäi liiga lühikeseks ja ma ei jõudnud seda käsitleda. Tõesti, eesistumise ajal on valitsuse kõrval üsna oluline roll parlamendil ja meil on siin oma vastutus, me vastutame mitme olulise ürituse korraldamise eest. Euroopa Liidu asjade komisjonil on kaks üritust, mida ma tahan markeerida. Esimene nendest toimub juuli alguses, 9. ja 10. juulil, kui Tallinnasse tulevad kõikide liikmesriikide Euroopa Liidu asjade komisjonide esimehed. Meil on võetud seal fookusteemaks ettevõtlus, *start-up*'id ja innovatsioon. Selle põhjus on see, et Eesti on *start-up*'ide arvu poolest ühe inimese kohta Euroopas täiesti selgelt ja suveräänselt esikohal. On väidetud, et me oleme esikohal ka maailmas, aga ma ei ole seda kontrollinud. Juulikuise üritusel me sellega haakuvalt soolise võrdõiguslikkuse teemat käsitleda tõenäoliselt ei saa, see on tõsi. Euroopa Liidu asjade komisjoni jaoks järgmine oluline üritus toimub novembri lõpus, 26.–28. novembrini. See on Euroopa Liidu asjade komisjonidega seotud plenaaristung, mis on juba pikem üritus ja kus on fookusteemasid rohkem. Digitaalse ühisturu, rändeteemade ja Euroopa riikide parlamentide rolli kõrval on meil kavas arutada ka Euroopa Liidu tuleviku üle. See on see koht, kus ma näen võimalust, et me saaksime võtta arutlusele ka neid teemasid, mis ei ole kuskil otseselt äramärkimist leidnud, aga mida me ise oluliseks peame. See tuli ka soolise võrdõiguslikkuse volinikuga kohtudes jutuks ja ma pakkusin, et seda teemat me võiksime näiteks Euroopa tuleviku üle arutades silmas pidada.

12:27 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

12:27 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea ettekandja! Ma tulen ka parlamendi võimaluste juurde, mida pakub Euroopa Liidu asjade komisjon. Teemaks on Ukraina ja seda just idapartnerluse konverentsi raames, mis toimub 24. novembril. Peaminister ja sina rõhutasite, et väga oluline oleks see, et Minski lepet täidetakс möödusteta. Kas mõeldes 24. novembri peale ei oleks mõistlik algatada Euroopa Liidu asjade komisjonides avalikku parlamentide seisukohavõtmist, mis tuleb seda teemat meelde ja annaks selle kohta väga selge signaali? Teiseks, te käisite Ukrainas olukorraga tutvumas. Kas sa tooksid välja paar väga konkreetset meedet, millega Eesti saaks oma parlamendiga kaasa aidata demokraatliku jõu tugevnemisele?

12:28 Toomas Vitsut

Aitäh! Meie käsitletavate teemade seas jäi mul märkimata üks teema, mida me käsitleme novembri lõpus, see on Euroopa Liidu julgeolek. Julgeolekuteemad leiavad käsitlemist tegelikult ka parlamendis

eraldi. Ma tean, et seda on kavas käsitleda väliskomisjonis ja riigikaitsekomisjonis. Kas seda oleks Euroopa Liidu asjade komisjonil mõistlik veel kuidagi eraldi käsitlemisele võtta? Selles ma natuke kahtlen. Ma usun, et kõik need ettepanekud, mis te tegite, on asjakohased ja leiavad nii või teisiti ühel või teisel moel käsitlemist. Kas siia veel midagi lisada? Pigem on see mõtlemiskoht näiteks nendele parlamendiliikmetele, kes organiseerivad julgeolekuteemadega seotud konverentsi. Mis puudutab Ukraina abistamist, siis jah, Euroopa Liidu asjade komisjon käis seal ja me kohtusime nii parlamendiliikmete kui ka mitme mittetulundusühingu esindajatega ja inimestega, kes seal kohapeal elavad. Kõigepealt, põhimõtteline seisukoht on see, et Ukrainat tuleb toetada. Ilma toetuseta ei pruugi Ukraina oma praegusest raskest olukorrast välja tulla. Kuid me peame endale selgeks tegema, mis on efektiivsed võimalused, mis aitavad Ukrainal oma asjadega edasi minna. Ukraina raada on võtnud vastu terve hulga seadusi, mida oli vaja ka Euroopa Liiduga viisavabaduse kehtestamiseks. Minu arust on võtmekoht see, et neid seadusi ka rakendataks ja viidaks ellu, sest seadus, mis on ainult paberi peal, ei muuda mitte midagi. Paraku, üks tõsine probleem, mida me seal käies võisime märgata, õigemini, millest meile räägiti, on Ukraina riigi võitlus korruptsiooniga. See ei puuduta mitte ainult majandust, vaid ka peaaegu kõiki teisi valdkondi. Kui me saaksime siin midagi ära teha ja selles kaasa rääkida, siis ma arvan, et see oleks asjakohane.

12:32 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

12:32 Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees! Te oma kõne alguses ütlesite, et eeloleva poole aasta jooksul me peame leidma lahendusi läbirääkimiste ummikutest väljatoomiseks. Kas te oleksite üksikasjalikum ja ütleksite, milliste läbirääkimiste ummikseisude lahendamine on teile endale kõige südamelähedasem?

12:32 Toomas Vitsut

Aitäh küsimuse eest! Ma toon ühe konkreetse näite. Ma ei saa öelda, et see mulle südamelähedane on, aga paraku on see küsimus, millest me ei saa üle ega ümber, millega meil tuleb eesistumise ajal tegelda ja mille me sisuliselt Maltalt üle võtame. See on rändeküsimus. Me oleme tegelikult sellega juba aktiivselt tegelema asunud. Ma käisin ise Itaalias Pozzallo põgenikelaagris, õigemini on see selline punkt, kus põgenikke vastu võetakse ja nad 48 tunni jooksul laiali jaotatakse. Me vaatasime, mis seal toimub, ja enne seda me kuulasime ka Itaalia ametnike väga põhjalikku selgitust. Meile olid selgitusi jagamas kõik asjaosalised, kes üldse kuidagimoodi on põgenike vastuvõtmisega seotud. Aga see oli juba teine kord, kus ma tabasin ennast mõttelt, et tegeldakse küll väga aktiivselt ja väga põhjalikult – Itaalia teeb seda perfektselt – põgenike vastuvõtmisega, aga nõrgemaks jääb see teine pool ehk lahenduste otsimine selle jaoks, et põgenikud üldse sellisel viisil ja sellisel hulgal Euroopasse ei tuleks. See oli üks konkreetne näide, mis ma tahtsin teile tuua. Meil tuleb selle teemaga paratamatult tegeleda ja selles kaasa rääkida. Ei ole ühtset arusaama, millised on need lahendused Euroopa Liidu sees. See küsimus ajab mitmed riigid väga emotsionaalseks. Meil võiks olla just see roll, et hoiame külma pead ja katsume seda arutelu edasi viia.

12:34 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Toomas Vitsut! Vabandust, Peeter Ernits ja Krista Aru, aga pool tundi, mis oli ette nähtud küsimustele ja vastustele, on ammu läbi. Austatud Riigikogu, enne kui me avame läbirääkimised, on vaja hääletada protseduurilist ettepanekut, mille on teinud Euroopa Liidu asjade komisjon. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Euroopa Liidu asjade komisjoni ettepaneku pikendada istungi aega kuni päevakorrapunkti ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 28 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust. Alustame läbirääkimisi. Euroopa Liidu asjade komisjoni soov oli, et kõigepealt võtaksid sõna fraktsioonide esindajad. Sellest teadmisest ma lähtungi. Taavi Rõivas Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

12:37 Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Euroopa Liidu asutamine oli möödunud sajandi olulisim geopoliitiline õnnestumine. Riigid, kes olid 20. sajandil korduvalt omavahel sõjajalal, otsustasid 60 aastat tagasi minna ühiselt edasi rahu, vabaduses ja majanduslikus õitsengus. Nad otsustasid asendada riike eraldavad piirid vabadusega liikuda, majandusliku proteksionismi vabakaubandusega ning omavahelise konkurentsi koostööga. Mõelgem hetkeks, kui suure ambitsiooni ja kirka pilguga olid need visionäärid, kes Euroopa ühendamisele aluse panid. Ka Eesti jaoks on Euroopa Liidu liikmesus olnud edulugu. Oleme võrdsena võrdsete seas laua taga kogu Euroopa juhtimisel ning käesoleva aasta teises pooles istume esimest korda ajaloos selle laua otsas. See, et meil on võimalus arutada Eesti eesistumise programmi, on väga suur asi. Hinnakem seda vääriliselt!

Head kolleegid! Ma soovin alustada kiitusest. Olles kuulanud peaministri kõnet, võin öelda, et Euroopa Liidu poliitika on üks valdkondi, kus valitsusvastutus on Keskerakonna seisukohti või vähemasti väljaütlemisi positiivselt mõjutanud. Kõne oli tulvil kaunitest kujunditest ning kõlas igati Euroopa-meelsena. Mõistagi meeldib selline Keskerakond ka Reformierakonnale märksa enam kui varem sageli Euroopa-kriitiline olnud Keskerakond. Kui vaid Keskerakond ka oma tegevuses järgiks seda, millest Jüri Ratas täna kõneles: avatus turumajandusele, uuendusmeelsus, e-riigi olulisus! Aga see on muidugi hoopis teine teema.

Selles kõnes oli kenasti kuulda tublide riigiametnike häält, nii nende 318, kes eesistumise õnnestumiseks on palgatud, kui ka nende sadade ja isegi tuhandete häält, kes on juba varem riiki teeninud. Ja see on väga hea. Oma valdkonna parimaid spetsialiste tulebki kuulata, nende koostatud sõnumit tasub edasi anda. Kuivõrd tegu oli aga peaministri, mitte esiametniku kõnega, oleksin oodanud siiski laiemat poliitilist visiooni. Mis on see intellektuaalne panus, mille Eesti suudab anda Euroopa Liidu tuleviku diskussiooni? Millist Euroopa Liitu soovime näha viie, kümne või kahekümne viie aasta pärast? Euroopa Liit vajab uut hingamist, Euroopa Liit vajab uusi edulugusid. Eestil on võimalus ja isegi kohustus nendesse diskussioonidesse panustada. Veelgi enam, meie roll on neid diskussioone eesistujana vedada. Kõik, kes on vähegi Euroopa Liidu otsustamisprotsessiga kursis, teavad hästi, et "Murrame läbi!" ei sobi absoluutselt selleks stiiliks, kuidas Euroopas tuleks asju ajada. "Lohiseme järel!" kaldub aga teise äärmusesse ning on niisama hukatuslik ja potentsiaalselt Eesti rolli marginaliseeriv. Seetõttu soovitan keskenduda Euroopa poliitikale, mille võtmesõnadeks on "Veame eest!" ja "Inspireerime!". Eestil on, millega Euroopat inspireerida. Me oleme selle nimel üle 20 aasta tugevalt pingutanud.

Kuidas peaks Euroopa Liit strateegiliselt teelahkmelt edasi minema? Kas ta peaks seda tegema väliskaubandusele avatud ja toimiva siseturuga liberaalse liiduna või tuleks sulguda proteksionismi, et kaitsta eilse päeva töökohti? Mismoodi saab Euroopa Liit panustada liikmesriikide julgeolekusse? Kas selleks on õige kasutada hübriidmeetodit või koostööd, mis viib ühise militaarstruktuurini? Mida saab Euroopa Liit teha selleks, et Ukrainas ja Süürias lõpeks sõda? Loomulikult saab eesistumise tehtud ka ilma nendele strateegilistele küsimustele vastuseid pakkumata. Kas me aga tahame käest lasta selle võimaluse, et kõigi pilgud on meile pööratud? Tõeliselt edukas eesistuja ei saa endale lubada ümaraid seisukohti ja klišeede pildumist. Mina ootan valitsuselt küll palju selgemat visiooni, palju konkreetsemaid ettepanekuid ning eelkõige suuremat ambitsiooni. Ma usun, et ka Eesti inimesed ootavad seda. Väike riik peab mitmekordselt pingutama, et end päriselt kuuldavaks teha ja et meist päriselt midagi sõltuks.

Ma palun kolm minutit lisaaega!

12:41 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

12:41 Taavi Rõivas

See, kas me tegeleme eesistumisega kire ja pühendumisega või on see ministritele lihtsalt tüütu kõrvaltegevus kohalike valimiste kampaania ajal, paistab väga kaugele välja. Liiga sageli kuuleme Euroopa Liidu asjade komisjonis ministrite vabandusi, et nad ei leia paraku aega ühel või teisel Euroopa Liidu Nõukogu istungil osalemiseks. Ütlen nüüd midagi, mille ütlemist oleksin eeldanud ametis olevalt peaministrilt, aga olgu siis positiivses meeskonnatöö vaimus aidatud. Head ministrid! Teil ei ole mitte ühtegi olulisemat tökohustust kui Eesti eesistumiseks valmistumine. Iga Euroopa Liidu Nõukogu istungit tuleb kasutada selleks, et ennast laual olevate teemadega paremini kurssi viia ning laua ümber

olevate kolleegidega tuttavamaks saada. Selleks et Euroopa Liidu poliitikat tunda ning protsesse õiges suunas tüürida, tuleb sellele ka aega ja energiat pühendada. Veelgi enam, ma leian, et ministrid peaksid valima, kas pühenduda kohalike valimiste kampaaniale või ministriametile. Mõlemat eesistumise ajal lubada oleks liiast.

Ambitsiooni rohkuse või puudumise kõrval on tähtis ka sõnumi selgus ning usutavus. Toon mõne näite. Eile tekitas Euroopa Liidu asjade komisjonis suurt hämmingut asjaolu, et peaministri kõnes ei olnud julgeolekut puudutavate teemade seas sõandatud nimetada Venemaad ega sealt tulenevaid ohte. Mul on hea meel, et Euroopa Liidu asjade komisjoni tähelepanekud kõne lõppteksti ikkagi jõudsid. Selleks et Euroopa Liit ei oleks mitte ainult 20. sajandi, vaid ka 21. sajandi olulisim rahuprojekt, peame me järjepidevalt seadma väärtused kõrgemale lühiajalisest kasust. See põhimõte peab olema väga selgelt sõnastatud ka Eesti eesistumise programmis, iga kord, ilma et seda peaks meelde tuletama.

Teine näide hägustava sõnumi kohta on see, et ühelt poolt rõhutatakse kõnes kiiduväärselt e-teemasid, aga teisalt seavad valitsusliidu juhtivpoliitikud Eesti eduloo olulised osad, näiteks e-valimised, kahtluse alla. Kumb see siis on, kas edulugu või probleem? Kas kärbime kodus või soovime teistelegi? Üks on kindel: kui püüda eri auditooriumidele erinevat sõnumit saata, jääb lõpuks narriks mõlema ees.

Hea Riigikogu! Ma olen täiesti kindel, et Eesti eesistumine õnnestub. Õnnestumise garandiks on needsamad äsja ametisse asunud 318 ametnikku ning sajad, isegi tuhanded ametnikud, kes juba varem Eesti riiki teenisid. Ma tunnen neist isiklikult paljusid ja usaldan neid täielikult Eesti eesistumist korraldama. Muuseas, kas keegi suudab meenutada mõnda eesistumist Euroopa Liidu ajaloos, mis oleks avalikult läbikukkumiseks kuulutatud? Õige vastus on, et sellist eesistumist ei ole. Euroopa Liit on alati edasi liikunud ning liigub ka siis, kui Eesti tüüri hoiab. Kas sellest aga piisab, et me ise Eesti eesistumisega rahule jääksime, või tuleks latt seada selliselt, et Eesti eesistumine peab kujunema kõige olulisematel teemadel tähenduslikuks? Me teame sisimas vastust. Õelgem see siis ka otse välja! Riigikogu soovib näha ministrite suuremat isiklikku panust ning reaalselt pühendumust, et eesistumine õnnestuks nii sisult kui ka vormilt. Me soovime selgemeid sõnumeid ja inspireerivat visiooni. Edu meile selleks! Aitäh!

12:45 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

12:45 Monika Haukanõmm

Härja juhataja! Hea peaminister! Head Riigikogu liikmed! Eesti peab Euroopa Liidu eesistujana olema värskendavate reformide algataja. Eesti Vabaerakonna fraktsioon on seisukohal, et Euroopa Liit on vajalik majandusliku, poliitilise ja ka turvalisuse tagamise koostöö vorm ning selle arendamine aitab Eesti riigil püsida vabana. Kuid kaugenemine kodanikest ja tsentraliseerimine ei ole vastuvõetav. Ühendkuningriigi referendum tulemus väljendab teiste motiivide seas ka protesti Euroopa Liidu kinnise poliitilise kultuuri vastu. Otsuste langetamine Euroopa Liidu tasandil mõjutab vahetult iga eurooplast, kuid Euroopa kodanike ja riikide parlamentide roll ja kontroll liidu võimuorganite üle on kahjuks peaaegu olematu. Siit on tulenenud ka erakordselt väike valimisaktiivsus europarlamenti valimistel, mis Eestis oli 2014. aastal alla 40%. Europarlamentil on lühikesed käed, seal toimuv on kodanikele arusaamatu ning eurosaadikuks saamist võrdsustatakse tasuta puhkusereisiga. Kui Euroopa rahvaesindus ei tugevne, halveneb olukord veelgi.

Euroopa Liidu tulevase eesistujana peab Eesti keskenduma liidu demokratiseerimisele ning algatama tõsise debati ka Euroopa poliitilise kultuuri üle. Usun, et riikide parlamentidele peab tagama laiemad õigused Euroopa Liidu seadusloomes osalemiseks ning Euroopa Parlamendile tuleb anda laiemad kontrolli ja seadusandliku algatuse õigused. Kahjuks ei ole see siia maani väga kõlama jäänud. Euroopa Liit peab püsimiseks alati lähtuma oma alusväärtustest: inimõigused, demokraatlikud vabadused, rahvusriikide ja regioonide huvidega arvestamine ning kaasamine. Selleks et taastada nii meie endi kui ka kõigi eurooplaste usaldus, peab need väärtused asetama Euroopa Liidu sise- ja välispoliitikas valitsevale kohale.

Euroopa Liidu arendamiseks ja avatumaks muutmiseks on vaja saavutada olulised muutused viies valdkonnas. Nimetan neid väga põgusalt. Esiteks, riikide parlamentide ja Euroopa Parlamendi suurem roll. Teiseks, suurem tõhusus, lõputu konsensuse otsimise asemel tuleb poliitilised debadid ära pidada ja jõuda parimatele lahendustele. Kolmandaks, toimiv kokkuleppekultuur, kõik liikmesriigid on võrdsed, ei ole olemas võrdsemaid liikmesriike. Neljandaks, rohkem läbipaistvust ja kodanikeseksust. Viiendaks,

demokraatlik valitsus, volitus Euroopa Komisjonile ning demokraatlik algatusmudel.

Hea peaminister! Riigikogu! Tulen tagasi Eesti eesistumise juurde. Ma ei saa kuidagi nõustuda peaministri väitega, et Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ajal peame lähtuma ainult sellest, et ollakse Euroopa eesistuja, eesistuja Euroopa Liidu Nõukogus, st et me ei saa arutada neid teemasid, mis on Eestile olulised. Me ei tohi hetkekski unustada Eestit ja oma prioriteete ehk oma nägu. See on ainuke võimalus, kuidas praegu veel 28 liikmesriigi hulgast eristuda, sest sulandumine massi, näo kaotamine ei ole meie huvides.

Jah, ambitsiooni peab olema, sest ainuüksi asjaolu, et me oleme edukad juba selle fakti tõttu, et suudame oma eesistumise ära teha ootamatult pool aastat varem, ei anna põhjust rahuloluks. Natuke on kahju, et Eestit tuntakse Euroopas peamiselt ainult ühe küsimuse, s.o digivaldkonna järgi, aga hea, et meil seegi on. See on suur pluss.

Palun lisaiega!

12:49 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaiega.

12:49 Monika Haukanõmm

Meilt oodatakse, et Eesti eesistumise ajal toimuks edasimineku: nn viienda vabaduse ehk andmete vaba liikumise teke. Kuid peale digiteemade oleks tugevamaid sõnumeid rohkem vaja. Ainult e-entusiasmist jääb väheks, sest Eesti ei saa olla ühe teema riik ega tohi seda endale lubada. Väga kahju on muidugi sellest, et koalitsioon eesotsas Keskerakonnaga on läinud e-valimiste kallale. Valitsuse plaan asuda hävitama meie edulugu ja e-hääletuse eduloo prügikasti viskamine kahjustab Eesti mainet nii lähi- kui ka pikemas perspektiivis.

Rääkides meie e-eduloost ja digiteemadest, ei saa kuidagi üle ega ümber innovatsiooni ja teaduse arendamisest ja toetamisest, ilma milleta oleme varsti eestvedaja positsioonilt järeljooksjate ridadesse vajunud. See on meie näo kaotamine. Peale diginäo kaotamise on valitsus valmis loobuma veel ühest näost, mille järgi Eestit tuntakse, hinnatakse ja teistele eeskujuks tuuakse. See on meie tasakaalus riigieelarve, mõistlik laenukoormus ja läbipaistvus. On lausa lubamatu, et valitsus on asunud eesistumise eel kaugenema eelarve tasakaalu põhimõttest.

Eesistumine on võimalus ka teile, härra peaminister, tuua Euroopa Liit inimestele võimalikult lähedale ja muuta selle toimimine mõistlikumaks. See on see võimalus, mida eesistumine meile muu hulgas annab, ja seda võimalust peame rahvaesindajatena kindlasti maksimaalselt kasutama.

Hea peaminister! Viimane aeg on astuda kiireid ja tugevaid samme, et haarata demokraatia näo hägustumisel sabast kinni. Eesti ei tee riigisiselt kahjuks seda, mille me oleme kuulutanud Eesti eesistumise prioriteediks. Peaminister Ratase saab tugineda ammuste valitsuste julgetele otsustele, mis nüüdseks on toonud olulist edu. Aga samal ajal ja selle varjus olete asunud seda edu lammutama. Aitäh!

12:52 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaiega.

12:52 Jaak Madison

Austatud istungi juhataja! Head rahvasaadikud! Eesti eesistumine on kahtlemata suur pingutus meile kõigile, valitsusele, Riigikogu liikmetele ja ka kogu Eesti rahvale, kelle makstud maksude eest tasutakse eesistumise kulud. Eesti eesistumine langeb kokku pöördeliste aegade, mil Euroopa Liit peab läbirääkimisi Suurbritanniaga tema lahkumise üle. Migratsioon üle Vahemere on taas hoogustumas, euroala kriis vindub ja Venemaa pingestab rahvusvahelisi suhteid. See paneb aga Eestile veelgi suurema kohustuse olla valmis ebameeldivateks üllatusteks ja kriisideks.

Eesti valitsus on kindlaks määranud oma eesistumise prioriteedid. Mitmed neist on Eestile problemaatilised. Esiteks, kahtlemata migratsioonipoliitika. Iseseisev migratsioonipoliitika on suveräänse riigi üks tunnuseid. Teisisõnu, riik ise otsustab, kellele soovitakse ust avada ja kellele mitte.

Ligi kaks aastat kestnud läbirääkimised Euroopa Liidu varjupaigasüsteemi reformimiseks ja Dublini määru muutmiseks on lakmustestiks Euroopa Liidu liikmesriikide otsustusõiguse säilitamisel. Euroopa Liidus on riike, kes tahavad vabaneda oma vastutusest välispiiride kaitsmisel ja veeretada oma kohustusi teiste õlgadele. Kuid Eesti ei tohi sellega nõustuda. Solidaarsus on printsiip, mida mitmed euroliidu riigid mõistavad erinevalt. Selle mõiste sisu on viimaste aastatega devalveerinud. Solidaarsus

ei saa olla piiritu, vaid peab lähtuma üksteise mõistlikust abistamisest. Solidaarsus ei tohi kahjustada riikide rahvuslikke huve.

Eesti on nõustunud järgima oma eelkäijate eeskuju ja olema eesistujana neutraalne. Eesti Konservatiivne Rahvaerakond nõustub, et Eesti peab olema hea läbirääkija ja kompromisside leidja eri poolte vahel, kuid neutraalsusel on piirid. Piir tuleb ette siis, kui otsustamisele tulevad küsimused, mis on selgelt lõhestanud Eesti ühiskonda ja lähevad teravasse vastuollu meie huvidega. Neutraalsus on põhjendatud, kuid oma riiklike huvide eest mitte seista on lihtsalt rumalus. Üks selliseid teemasid, mille puhul konservatiivid ei saa nõustuda vaikiva neutraalsusega, vaid peavad oma kohuseks selgelt kaitsta iseseisvat migratsioonipoliitikat, on kindlasti Dublini määrus.

Teine valdkond, kus Eesti peab olema valmis oma arvamust avaldama, on läbirääkimised Suurbritanniaga. Meie huvides on säilitada häid suhteid Suurbritanniaga, mistõttu ei tohi Euroopa Liidu mõne poliitiku kinnisidee, et Briti rahvast tuleb oma demokraatlike õiguste kasutamise pärast karistada, leida Eesti riigilt heakskiitu. Suurbritannia on olnud meie liitlane nii NATO-s kui ka partner majandussuhetes ning ta jääb selleks.

Novembri lõpus on Euroopa Liidu asjade komisjoni korraldada üks suurimaid eesistumise üritusi ehk Euroopa Liidu asjade komisjonide konverents COSAC. Kahe päeva jooksul toimub viis paneeldiskussiooni. Neist esimese üle on mul eriti hea meel, kuna see jõudis programmi siinkõneleja ettepanekul. Me hakkame arutama, milline on Euroopa Liidu tulevik pikemas perspektiivis. Millise Euroopa jaoks on meil üldse rahva mandaat, kas Euroopa Liit jätkab föderaliseerumist või pöördub tagasi alglatete juurde? Euroopa Komisjon on avaldanud oma valges raamatus viis stsenaariumi. Nende üheks arutelukohaks võiks olla see paneeldiskussioon. Olgu öeldud, et mina näen praeguse suuna jätkumises selget vastuolu Eesti rahvalt saadud mandaadiga, mis pärineb aastast 2003. Igal volitusel on piir, mille ületamisel ei pääse me uue mandaadi küsimisest. Teine oluline diskussioon sellel konverentsil keskendub riikide parlamentide rollile Euroopa Liidus. Paljud poliitilised jõud näevad probleemi just riikide parlamentide rolli vähenemises ja otsustusprotsessi liigses koondumises Euroopa Komisjoni ja parlamendi kätte. On riike, kellel on mugav lükata probleemide eest vastutamine kellegi teise ehk Euroopa Liidu institutsioonide õlgadele, kuid sellega lükatakse eemale otsustusõigus ka muudes küsimustes. Arvestades Euroopa Liidu vundamendi mõranemist ja riikidevahelisi pingeid, tuleb Eestil olla eesistumise ajal see vedur, kes suurendab riikide parlamentide rolli Euroopa Liidus. Eesti saab olla teenäitaja meie iseotsustusõiguse tagasivõtmisel. Eesistumine on Eesti maksumaksjale rahaliselt äärmiselt kulukas ja see paneb meile kohustuse mitte unustada oma huvide esindamist ja kaitsmist rahvusriigile põhimõtteliselt tähtsates küsimustes. Konservatiivne Rahvaerakond on alati seisnud selle eest, et Euroopa Liit oleks riikide liit, mitte liitriik. Seda põhimõtet on sõnades jaganud enamik parlamendierakondi ja seetõttu me eeldame selle põhimõtte kaitsmist ka eesistumisel. Elagu rahvusriikide Euroopa! Aitäh!

12:57 Esimees Eiki Nestor

Oudekki Loone Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

12:58 Oudekki Loone

Enne fraktsiooni sõnavõtu juurde asumist on mul üks märkus eelnevalt kõlanud sapise küsimuse kohta, mille kolleeg Konservatiivsest Rahvaerakonnast esitas peaministrile. Kahjuks ... Aa, kolleeg tuli saali tagasi. Ärge valetage! Mina ei ole kunagi Tallinna pommitamist eitanud. Vastupidi! Vaadake stenogrammist järele, siinsamas saalis olen ma märtsipommitamise aastapäeva meelde tuletanud. Hoolimata sellest küsimusest ma tõesti loodan, et teie fraktsiooni euroskeptitsism on tervemõistustlik ega tulene asjaolust, et teil on lihtsalt kahju, et Hitler sõja kaotas. Vaat seda Euroopa avalikkus küll ei mõistaks, Eesti avalikkusest kõnelemata.

Aga läheme nüüd Euroopa Liidu juurde, mis loodi rahu nimel ja selle nimel, et teise maailmasõja laadi konflikte enam kunagi ei sünniks.

Palun lisaaega!

12:59 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

12:59 Oudekki Loone

Eestist saab eesistuja. Põhimõtteliselt me hakkame koosoleku juhatajaks. Paljud on minult küsinud, et miks meil seda kõike vaja on. Me ei saa aktiivselt oma huvide eest seista, sest koosoleku juhatajana peame hoidma neutraalset joont ja huvisid tasakaalustama. Me kulutame suure hulga raha, et inimesed, kes on niigi rikkad, saaksid tulla Eestisse turismireisile, ja kulutame oma aega küsimustele, mis justkui meisse ei puutuks, näiteks Aafrika asjadele. Küsimused on mõistlikud, kuid tasub vaadata, et ehk on selles eesistumises siiski midagi, mis kogu selle kriitika üles kaalub. Tegelikult on see, et me peame hoidma tasakaalu, peame hoidma neutraalset joont, Eestile väga suur võimalus. Tõepoolest, me ei saa liiga aktiivselt seista oma erihuvide eest, kuid seda ei ole saanud teha ka teised eesistujad. See printsiip on Eestile kasulik. Kuid see, et me ühe korra poole aasta jooksul ei vaata Euroopas ja maailmas toimuvat eelkõige eestlase pilgu läbi, vaid inimese pilgu läbi, on meile kõigile väga oluline. Selleks et me saaksime teha häid otsuseid ja et meie enda välispoliitika oleks efektiivne, peame mõistma teiste riikide teistsuguseid huvisid.

Euroopa Liidus on väga palju erisuguseid huvisid. Peamiselt väikeettevõtluse najal elavad riigid soovivad pigem odavat valuutat ja paindlikku rahapoliitikat. Saksamaa tüüpi suurtööstused vajavad kallist valuutat ja eelistavad planeeritud raha hinda. Euroopas on riike, kellel on majanduslikud ja poliitilised huvid Venemaaga äri ajada ja hästi läbi saada, ja on riike, kelle arvates see ei ole praegu mõeldav valik. Nende erinevate huvide tasakaalustamiseks on meil vaja kõiki kuulata. Meil on vaja teisi mõista. Me oleme vahendaja, me oleme läbirääkija, me ei ole kohtunik, kellel on moraalne üleolek. Me lihtsalt peame erinevatest huvidest välja selekteerima need, mis meid kõiki ühendavad. See ongi solidaarsus. See on see solidaarsus, mida me Euroopast ootame: mõistetakse, et teised on teistsugused, kuid aidatakse teistel oma teistsugususes hästi hakkama saada.

Mul on siiralt hea meel, et Eesti eesistumist juhib keskerakondliku peaministriga valitsus. Keskerakond on oma sünnist saadik Eesti poliitikas esindanud just seda mõistmist, et eri ühiskonnagruppidel ja rahvustel ongi mõnikord erisugused huvid. Me ei mõista kedagi selle eest hukka, vaid me üritame leida viisi, kuidas maailmas saaks meil kõigil olla oma koht. Nüüd on meil see roll eesistumise ajal ja sellepärast ma ei kahtle, et see valitsus on kõige parem sellist eesistumist juhtima.

Ühendkuningriigis tulevad peagi valimised. Ma juhin teie tähelepanu Theresa May konservatiivide manifestile, mis esitab kriitikat veel ühe huvide konflikti kohta, mis Euroopas olemas on. Theresa May osutab, et Euroopa Liidust lahkumine võimaldab tal uuesti defineerida ka töötajate ja tööandjate suhteid. Ta räägib haltuuramajanduse – mida meil mõnikord jagamismajanduseks nimetatakse – kitsaskohtadest ning töötajate õigusest võtta kuni aasta töölt vabaks, et hoolitseda pidevat abi vajava pereliikme eest. Ta räägib prekaarsete töötajate ligipääsust tervisekindlustusele. Tõepoolest, Euroopa Liit on liiga kaua tegelnud peamiselt suur korporatsioonide huvide eelistamisega. Just need suurkompaniid pääsevad oma lobistidega lihtsalt Euroopale ligi, nende huvid on selgelt sõnastatavad. Samal ajal saavad tööinimeste eest seista ainult riigid ja valitsused. Eesti peab meeles pidama, et ka need majanduslikud huvid vajavad Euroopa Liidus hädasti tasakaalustamist. Taas kord oleme väikeriigina suurepärasel positsioonil, et seda teha, sest meil paistab ju iga inimene silma. Eesti ei saa ühtegi oma inimest ära unustada.

Kui me suudame jääda kõigi suhtes õiglaseks ja ausaks – olgu siis Brexiti, migratsioonikriisi, töötajate õiguste ja turvalisuse või Aafrika arengupoliitika küsimustes –, siis me oleme teinud suure sammu edasi nii Euroopas kui ka Eestis. Ka meie enda hea välis- ja sisepoliitika jaoks on väga oluline, et me suudaksime rahulikult analüüsida kõigi osapoolte huvisid, neid arvestada ja mitte anda moraalseid hinnanguid, et see on halb, see on hea, sellega me ei räägi, sellega aga räägime. Poliitika algabki ju tegelikult sealt, kus meil ei ole ühiseid aluseid, kus meil ei ole ühiseid väärtusi, aga meil on ühine ruum, kus me peame kõik koos elama. Kui me suudame olla ausad ja õiglased, siis me suudame ka näidata, et Eesti on suurepärase läbirääkija. Me suudame nii ennast Euroopa poliitikas kinnitada. Me suudame näidata ka maailmas, et Eesti – see väikeriik, keda ei saa kuidagi kahtlustada selles, et ta tahaks maailma vallutada – suudab konflikte lahendada, ta ei tekita neid. See tähendab, et kõigil meie elanikel on võimalus vaadata julgelt tulevikku. See tähendab, et igaüks meist saab aidata kaasa ohutuma maailma tekkele. Meil on võimalus teha Euroopa natukene paremaks, natukene õiglasemaks, natukene ausamaks. Teeme siis. Aitäh!

13:05 Esimees Eiki Nestor

Liisa Oviir Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

13:05 Liisa Oviir

Lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Mulle on ääretult sümpaatne Donald Tuski mõte, mida peaministri kõnes tsiteeriti: Euroopa kui poliitiline ühendus on kas ühtne või ei ole teda üldse. Mõelge sellele! See räägib sellest, et kuigi Euroopa Liitu on nii sageli iseloomustatud eelkõige majandusliidu või julgeolekuliiduna, siis tegelikult on see eelkõige poliitiline liit, mis sõltumata liikmesriikide erinevustest liidab riike, kelle selgroo moodustavad ühtsed väärtused, sellised väärtused nagu inimväärikus, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine. Tundub elementaarne, eks ole? Aga tegelikult ei ole. Maailm meie ümber näitab, et miskit ei tohi võtta iseenesestmõistetavana. Kui me tahame elada keskkonnas, kus inimväärikus, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste austamine on püsivad väärtused, siis tuleb selle nimel tööd teha. Liiga lähedal on Eestile riik, kus ühtegi nimetatutest ei peeta elementaarseks. Liiga lähedal on veel aeg, mis näitas, et üksinda võib väikesel riigil olla raske või ehk isegi võimatu säilitada inimväärikat, vaba, demokraatlikku, võrdset ja inimõigusi austavat õigusriiki. Euroopa Liit on selleks Eesti parim tagatis, Euroopa Liit ja liidu ühtsus, aga ka loomulikult Eesti enda riigisisene ühtsus. Seega on meie olulisim prioriteet hoida Euroopa Liidu ühtsust, selleks tuleb iga päev anda oma aus panus.

See võimalus on meil juba 46 päeva pärast. Eesti võtab Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise üle täpselt 46 päeva pärast ja on eesistuja järgmised kuus kuud. Seda tuleb näha võimalusena. See ongi võimalus. Võimalus, mis tekib vaid korra 14 aasta jooksul. Võimalus anda targalt oma panus Euroopa ühtsusesse, aga ka rikastada liitu just meile omaste tugevustega. Kõik, kes me käime või oleme käinud Eestit laias maailmas tutvustamas, oleme rääkinud Eestist kui väikesest, aga kiirest ja paindlikust, innovatsioonile orienteeritud riigist. Nõus. See ongi Eesti, isegi kui seestpoolt vaadates ei pruugi alati nii tunduda. Me oleme küll väike, aga siiski kiire, paindlik ja innovatsioonile orienteeritud. Näitame seda siis Euroopale. Eesistumise kontekstis on oluline sooritada eesistumine kvaliteetselt. Nõus. Aga veelgi olulisem on anda eesistujana päriselt meie panus Euroopa arengusse, selleks et Euroopa oleks endiselt teenäitaja, mitte sabassõrkija. Oma tugevusi tutvustada on meie kohustus, mitte õigus.

Mulle meeldib meie eesistumise moto: ühtsus tasakaalu kaudu. Ja muidugi meeldivad mulle meie kaua ja põhjalikult kaalutud prioriteetide teemad: avatud ja uuendusmeelse majandusega Euroopa, turvaline ja kaitstud Euroopa, digitaalne Euroopa ja andmete vaba liikumine, kaasav ja kestlik Euroopa. Neis teemades on kajastatud kõik päevakajaline, kõik hetkel kõige olulisem. Me saame rääkida ja peame rääkima loomulikult kõigil neil teemadel.

Palun kolm minutit lisaajaga!

13:09 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaajaga.

13:09 Liisa Oviir

Samas, siin on üks teema, kus Eesti on juba eestkõneleja, teema, kus meie kogemustest tullakse õppima üle kogu maailma. See teema on loomulikult digiteema. Isegi siis, kui me Eestis võtame paljut sellesse puutuvat iseenesestmõistetavana, isegi kui see teema võib Eestis tunduda veidi äraleierdatuna, siis tegelikult see ongi meie teema, see on meie tugevus. Me oleme riigina panustanud sellesse alates Tiigrihüppe projekti ellukutsumisest aastal 1996. Me oleme seda projekti edasi arendanud headel ja ka keerulistel aegadel. Me oleme valmis ja küpsed oma teadmisi jagama ning eesistumise raames on meil see võimalus.

Tehnoloogia areneb tohutu kiirusega, see toob ohtralt uusi võimalusi, aga paratamatult ka uusi ohtusid. Me oleme kasutanud, veelgi enam, edukalt kasutanud kaasnevaid võimalusi, alates digiretsepti juurutamisest e-valimiseni, e-koolist e-maksuametini. Ja muidugi e-residentsus. Need ei ole Euroopas niisama iseenesestmõistetavad võimalused kui Eestis, mõni neist on sootuks tundmatu. Veelgi edukamalt oleme tõrjunud valdkonna arenguga kaasnevaid ohtusid, näitena on paslik tuua kümme aastat tagasi toimunud suur küberrünnak ja selle edukas tagasilöömine, aga ka küberkaitse oivakeskus. Infotehnoloogia ja sellega seotu on meie tugevus. Jagame siis seda teadmist, jagame seda kirega, jagame pühendunult. Ma kutsun üles iga Riigikogu liiget ja iga valitsusliiget olema algaval eesistumisperioodil digiühiskonna saadik, tooma just digitaalse ühiskonna eeliseid ja andmete vaba liikumise tähtsust välja ja esile igal kohtumisel, igal koosolekul, igal konverentsil, jagama Eesti teadmist, jagama Eesti kogemust. See oleks meie aus panus. Ma kutsun teid üles igas vestluses, igas sobilikus kvoorumis leidma toetajaid, kinnitamaks viienda põhivabadusena andmete vaba liikumist. Las see olla

Eesti kink tänasele Euroopale. Kinnistades enda kuvandit digitaalse ühiskonna eestvedajana, korjame ka uusi ideid, kuidas teemat kogu Euroopa eduks edasi arendada, kuidas astuda järgmine samm. Võtame uhkelt liidri rolli ja ka liidri koorma Tallinna deklaratsiooni väljatöötamisel ja, veelgi olulisem, selle hilisemal elluviimisel. Kui iga Euroopa Liitu kuuluv riik seisab liidu ühtsuse eest ning jagab enda parimat teadmist ja suurimat tugevust, siis saame tõesti öelda: "Euroopa, sa seisad lootusrikka tuleviku lävel!" Aitäh!

13:12 Esimees Eiki Nestor

Marko Mihkelson Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

13:12 Marko Mihkelson

Lugupeetud hea Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Head kolleegid! Ma tahan kõigepealt tänada head peaministrit kõne eest, mis tegelikult peegeldas minu meelest kõige paremini seda Eesti edulugu viimase 20 ja võib-olla enamagi aasta jooksul, mille sisuks on suur ühismeel meie sisepoliitilises tegevuses selle nimel, et ühel hetkel saada Euroopa Liidu liikmeks ja olla edukas liikmesriik. Nagu te väga hästi teate, need prioriteedid, mida me täna siin arutame, on ju tegelikult settinud väga pikkade aastate jooksul ja me oleme nende kujundamisel kõik koos osalised olnud. 2009. aastal Euroopa Liidu asjade komisjoni juhtides korraldasin kuulamised, kus me analüüsisime, kui hästi on Eesti Euroopa Liidus esimese viie aasta jooksul hakkama saanud. Mäletan hästi, et tegelikult tollel hetkel Eesti parlamendis olnud poliitiliste jõudude konsensuslik arusaam oli: kui oleks võimalus praegu Euroopa Liitu juhtida, olla eesistuja, siis me saaksime sellega väga hästi hakkama. Täna on sellest möödas kaheksa aastat ja pole mingit kahtlust, et 1. juulist algav Eesti eesistumine Euroopa Liidu Nõukogus on Eesti edulugu.

Eelmisel reedel oli siinsamas Riigikogus külas Euroopa Liidu kõrge välispoliitika esindaja Federica Mogherini, kes muu hulgas tõdes meie kohtumisel, et on väga hea ja positiivne, et just nimelt sellisel ajal saab Euroopa Liidu eesistujaks nii tugevalt Euroopa Liitu uskuv riik, nagu seda on Eesti. Mis seal salata, kui me vaatame avaliku arvamuse küsitlusi, siis alates sellest hetkest, kui Eesti inimesed andsid referendumi 2003. aastal selge jah-sõnaga märku meie vajadusest kuuluda Euroopa Liitu, on toetus püsinud läbi kõigi ka mitte väga lihtsate aastate – meenutame kriisiaastaid nullinate aastate lõpus – väga kõrge tänase päevani. See on tegelikult meie inimeste hinnang nii varasemate valitsuste tehtud tööle kui ka sellele reaalselt tunnetatavale kasule, mida on Euroopa Liidus olek Eestile andnud. Ma arvan, et siin on eriti oluline rõhutada ka meie tegevust, valmistudes eesistumiseks, mis, head kolleegid, läheb väga kiiresti. See kestab kõigest kuus kuud. Kui me mõtleme Euroopa Liidu toimimisele, sellele, et sinna aega jääb jõuluaeg ja augustikuu, siis selgub, et see on veelgi lühem. Seega, ma arvan, et nendele prioriteetidele keskendumine, mis on Riigikogus ja valitsuse tasandil kokku lepitud, on selle väga lühikese aja jooksul erakordselt oluline.

Ma tahan kahe sõnaga ära mainida ka Riigikogu rolli. Olen väliskomisjoni esimehena küllalt palju oma tegevusest ja ajast pühendanud sellele, et meie eesistumise ajal aset leidvad parlamentaarsed üritused, ennekõike septembri alguses toimuv Euroopa Liidu välis- ja kaitsepoliitika konverents, õnnestuksid parimal moel. Mul ei ole täna vähimatki kahtlust, et koos hea kolleegi Hannes Hansoga me paneme oma headele kolleegidele teiste riikide parlamentidest ja Euroopa Parlamendist ette väga sisuka programmi ja korraldame konverentsi viisil, mis jätab Eestist kui eesistujariigist hea mälestuse. Selles ei ole mul vähimatki kahtlust. Ei ole vähimatki kahtlust, et ka teised kuus parlamentaarset üritust ... Palun lisaaega!

13:17 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

13:17 Marko Mihkelson

... mida me korraldame, ka spiiikrite konverents järgmisel aastal, õnnestuvad.

Ma arvan, et me peaksime mõtlema, mis on need kõige olulisemad kolm küsimust, mis on need plusspunktid või kasutegurid, mis jäävad meie eesistumist meenutama. Esiteks, eesistumise kõige suuremad võitjad oleme meie ise, ennekõike meie inimesed, need, kes on juba aastaid töötanud selle nimel, et Eesti eesistumine väga hästi õnnestuks, aga ka need, kes on selle tööga liitunud hiljuti või liituvad alles eesistumise ajal. See on tegelikult väga suur kogemus, mida me selle kaudu saame. See on

kogemus, mida nii väikesel riigil nagu Eesti rahvusvahelises kontekstis pole mitte iga päev võimalik saada. Nähes neid inimesi, nende pühendumust, nende motiveeritust, ei ole taas kahtlust, et see eesistumine on edulugu.

Teiseks, Eesti eesistumine kinnitab minu meelest väga veenvalt, et Eesti väikeriigina võib olla väga efektiivne liider selles iseseisvate riikide liidus, Euroopa Liidus. Need ideed ja ettepanekud, mida me oleme aastate jooksul teinud Euroopa Liidu edendamiseks, et Euroopa Liit püsiks ühtse ja tugevana, on olnud käegakatsutavad. Mul ei ole vähimatki kahtlust, et samuti need prioriteedid, alates turvatunde tugevdamisest kuni digitemaatikani, on sellised, mis jäävad kestma ka pärast meie eesistumist.

Kolmandaks, ka eelkõnelejad juhtisid tähelepanu minu meelest väga olulisele teemale, millega Eesti on võitnud rahvusvaheliselt väga suurt tuntuks. On mõnes mõttes ime, et me oleme suutnud nii lühikese aja, viimase 20 aastaga kujundada endast täiesti vaieldamatu liiderrigi digitaalmaailmas. Ka eelmisel nädalal öeldi – taas tulen selle juurde, mida Mogherini ütles –, et ei ole mingit kahtlust, kui tõusetub mõni kas e-riigi või digimajanduse teema, siis on Eesti vaieldamatult võtmetähtsusega riik. Ma usun, et me ei peaks muidugi selle teema puhul vaatama mitte ainult neid lähenevat kuut kuud, vaid on erakordselt oluline, et valitsus nii oma sisepoliitilistes otsustes kui ka rahvusvahelises koostöös seaks digitemaatika pikaajaliseks strateegiliseks eesmärgiks, sest see ei too kasu mitte ainult Eesti tuntusele, vaid ka reaalselt Eesti inimesele. Me oleme ju ise näinud viimaste aastate jooksul, kui palju on digilahendused meie elu lihtsamaks muutnud.

Lõpetuseks, ma usun, et Euroopa Liidu teemad ei ole sellel aastal siin saalis viimast korda arutelul. Me tuleme nende arutelude juurde tagasi kindlasti komisjonides, aga ma usun, et ka siinsamas saalis. Aitäh teile!

13:20 Esimees Eiki Nestor

Kodu- ja töökorra seadus annab Vabariigi Valitsuse liikmele õiguse läbirääkimistel osaleda. Peaminister on otsustanud seda õigust kasutada. Jüri Ratas, palun!

13:20 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Riigikogu liikmed! Ma alustan mõnest kommentaarist, mida ma läbirääkimiste käigus väga põhjalikult kuulasin. Mul on väga kahju, et küsimuste voor läks nii tugevalt sisepoliitiliseks. Ma arvan, et see ei ole see koht, kus on õige tegelda sisepoliitikaga, sest Euroopa Liit on palju laiem, vastutusrikkam ja suurem teema. Ma ei tea, kas tegemist on suurima fraktsiooni nii suure kibestumisega, ma ei tea, kas tegemist on sellega, et tahetakse valede abil näidata Eestit halvas valguses, nagu Eestil läheks halvasti, aga ma arvan, et see ei ole õige. Ma tõesti arvan, et see ei ole õige. Teades seda, kuidas Reformierakond on seisnud Eesti hea maine eest, siis ma ei usu, et see on nende siiras soov. Ma väga loodan, et see on lühiajaline käitumine. Sellest kibestumisest tasuks üle saada. Vabaerakond ütles siin, et see on ikka halb, sest me juhime ainult koosolekut ja meil ei ole mingit sõnumit ega prioriteete. Ma täna siin paar tundi rääkisin, mis on Eesti prioriteedid ja mis on Eesti initsiatiivid meie eesistumise ajal. Ma kordan need üle, võib-olla te lihtsalt ei pannud tähele. See on avatud ja uuendusmeelse majandusega Euroopa, turvaline ja kaitstud Euroopa, digitaalne Euroopa ja andmete vaba liikumine ning kaasav ja kestlik Euroopa. Need ongi meie initsiatiivid, need on need teemad, mida Eesti on pannud oma initsiatiivil lauale. Loomulikult, me võtame üle päris palju teemasid Malta eesistumise ajast, me võtame käsitluse alla ka neid teemasid, mis on praegu Euroopas laiemalt laual, ja paneme sellele juurde meie oma initsiatiivi.

Monika Haukanõmm ütles Vabaerakonna nimel, et eesistumise raames tuleks Euroopat võimalikult palju inimestele lähemale tuua. Ma arvan, et see on õige mõte. See on riigisiselt õige mõte, aga ka Euroopa Liidu kõigi 27 liikmesriigi jaoks on see väga õige mõte. Ma arvan, et iga riigi eesistumine peabki toimuma selles valguses, et tuua Euroopat inimestele lähemale ja reaalselt panustada sellesse, et Euroopa Liidust tuleneb palju positiivset.

Ma mõistan täielikult ka härra Kruuse küsimusi mõlemale ettekandjale ühise põllumajanduspoliitika kohta. Ma arvan, et kui inimesel on midagi hingel, siis ta selle kohta küsib, see on õige. Aga paar mõtet. Meie eesistumise ajal need debadid alles algavad. Ühine põllumajanduspoliitika on põllumajanduse ja kalanduse nõukogus väga olulisel kohal, see ei ole kindlasti kuhugi ära vajunud. Meie eesistumise ajal toimuvast 17 tippküsimusest on põllumajandusega seotud üritused säästliku maakasutuse ja muldade teemal, kus me peame lahendusi leidma ja millele on meie fookus suunatud. Ühise põllumajanduspoliitika valdkonnas tulevad ka vahekokkuvõtted, mida arutatakse Eesti eesistumise ajal.

Nii et see teema ei ole kuidagi laualt maas.

Lõpetuseks soovin öelda, et ma väga tänan teid. Ma tänan kõigepealt isiklikult Toomas Vitsutit ja kogu Euroopa Liidu asjade komisjoni! Ma tänan kõiki Riigikogu fraktsioone, kes on tulnud väga tõsiselt selle debatiga kaasa! Aitäh ka suursaadikutele ja kogu diplomaatilisele korpusele! Ma arvan, et täna oli meil võimalus saadikute, diplomaatilise korpuse kaudu saata sõnum ka meie partneritele Euroopa Liidus. Ma muidugi tänan kõiki neid 1300 inimest, kes iga päev eesistumist ette valmistavad, kes on näinud väga-väga palju vaeva ja teinud väga palju tööd, et eesistumine saaks alata ja oleks edukas. Suur tänu veel kord Vabariigi Valitsuse nimel kogu Riigikogule tänase arutelu eest!

13:25 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Austatud peaminister! Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise prioriteetid" arutelu on lõppenud. Kohtume homme!

Istungi lõpp kell 13.26.